

รายงานการวิจัย
เรื่อง
บทบาทครอบครัวในการถ่ายทอดทางการเมืองให้กับ
นักเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

Family's Role of Political Socialization of
Primary School Students in Bangkok

โดย
สุรวุฒิ ปัดไธสง

รายงานการวิจัย ฉบับที่ 72 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำนำ

รายงานการวิจัยเรื่อง “บทบาทครอบครัวในการถ่ายทอดทางการเมืองให้แก่นักเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร” นี้ เป็นผลงานที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของครอบครัวในการถ่ายทอดแนวคิดทางการเมืองให้แก่เด็ก งานนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูซึ่งเป็นแนวทางของการวิจัยของสถาบันเป็นเวลานานและได้สร้างองค์ความรู้ไว้เป็นจำนวนมาก สถาบันขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวุฒิ ปัดไธสง ที่ได้เพียรพยายามอย่างต่อเนื่องจนเป็นผลสำเร็จได้ หวังว่าความรู้ใหม่จากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการและผู้สนใจทั่วไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.ผองจิต อินทสุวรรณ)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

กิติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ที่ให้การสนับสนุนในเชิงของความเป็นสถาบัน ซึ่งทำให้การวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลงได้ นอกจากการสนับสนุนเชิงสถาบันแล้ว บุคคลผู้มีรายนามต่อไปนี้คือผู้ที่ทำให้งานนี้สำเร็จลุล่วง คือ อาจารย์ทัศนาก ทอภักดี อาจารย์จรูญ อุ่ณัฐติ และอาจารย์อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้สนับสนุนสำคัญในการช่วยเหลือการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ที่สนับสนุนการทำวิจัยเรื่องนี้มาตั้งแต่ต้น

บทคัดย่อรายงานการวิจัยเรื่อง
“บทบาทครอบครัวในการถ่ายทอดทางการเมืองให้แก่นักเรียน
ประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร”

โดย

ผศ.ดร.สุรวุฒิ ปัดไธสง
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทครอบครัวในการถ่ายทอดทางการเมืองให้แก่นักเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวที่มีลักษณะประชาธิปไตย เด็กจะมีความรู้หรือได้รับผลจากการถ่ายทอดทางการเมืองเพียงใด 2) เพื่อศึกษาว่าครอบครัวที่แสดงบทบาทการถ่ายทอดทางการเมือง คือการพูดคุย หรือสื่อสารทางการเมืองต่างกัน เด็กจะได้รับผลของการถ่ายทอดทางการเมืองต่างกันหรือไม่ และ 3) เพื่อศึกษาว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และบทบาทครอบครัวในการพูดคุยหรือสื่อสารทางการเมืองระหว่างกันภายในครอบครัว จะสามารถร่วมกันทำนายผลของการถ่ายทอดทางการเมืองได้มากน้อยเพียงใด โดยตัวแปรอิสระที่ศึกษามี 2 ตัวแปรคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและการสื่อสารทางการเมือง ส่วนตัวแปรตามที่ศึกษา คือ ผลของการถ่ายทอดทางการเมือง ซึ่งศึกษาเป็นผลรวมใน 3 ด้านคือ ความไว้วางใจทางการเมือง ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการวิจัยนี้ศึกษาเด็กระดับชั้นประถมศึกษาที่ถูกสุ่มมาจากประชากรที่เป็นนักเรียนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 775 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นแบบสอบถามแบบวัดจำนวน 1 ฉบับ จำแนกออกเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนตัวของเด็ก อันได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ โดยจำแนกออกเป็นอาศัยอยู่กับพ่อแม่ หรืออาศัยอยู่กับผู้อื่น และระดับการศึกษาของพ่อแม่ บุคคลที่อาศัยอยู่ ส่วนตอนที่ 2 เป็นแบบวัดตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยตัวแปรอิสระ ได้แก่ แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 40 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งหมดนี้เท่ากับ .83 และแบบวัดการสื่อสารทางการเมืองในครอบครัว จำนวน 15 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งหมดนี้เท่ากับ .82 สำหรับตัวแปรตาม ได้แก่ ผลของการถ่ายทอดทางการเมือง จำนวน 45 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งหมดนี้เท่ากับ .68 รวมเป็นแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยนี้ทั้งหมด 100 ข้อ โดยแต่ละข้อมีมาตราประเมินค่าประกอบ 4 ระดับ ส่วนการวิเคราะห์ผลการวิจัยในสถิติ t-test เพื่อวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดและใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

และใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Multiple Regression Analysis Stepwise) ในการทดสอบสมมติฐาน ส่วนการวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดทั้งฉบับใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (α - Coefficient) ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS PC⁺

ผลการวิจัยพบว่า สอดคล้องกับสมมติฐาน 2 ข้อ และสอดคล้องกับสมมติฐานเป็นบางส่วน 1 ข้อ ซึ่งสรุปได้ 3 ประการคือ ประการแรก เด็กนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก ได้รับผลการถ่ายทอดทางการเมืองมากกว่าเด็กนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ประการที่สอง เด็กนักเรียนที่มีการสื่อสารทางการเมืองภายในครอบครัวสูง ได้รับผลของการถ่ายทอดทางการเมืองสูงกว่าเด็กนักเรียนที่มีการสื่อสารทางการเมืองภายในครอบครัวน้อย โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ประการที่สาม ผลการทำนายผลการถ่ายทอดทางการเมือง พบว่า มีเพียงตัวแปรเดียว คือการสื่อสารทางการเมือง เป็นตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนาย โดยปริมาณทำนายได้ร้อยละ 30

The summary of a research

"The role of family on political socialization for elementary students in Bangkok"

The title of research : "The role of family on political socialization for elementary students in Bangkok"

Goals : There are three goals for this study :

1. The children have raised up in democracy family socialization. How do the children get effect and knowledge?
2. The family action by politics with chatting or communication in difference politics ways. Will the student get differences effect?
3. The style of raise up by democratic and the family action by chatting or communication about politics among family, can predict the result of politics branches for advance, How much?

With two independences variables which are democratic socialization and political communication while the dependence variables can be identified as in three kinds are political trust, political efficiency and political participation.

In this study seven hundred and seventy-five of elementary students which were randomized from the population of elementary students studying around Bangkok by using a questionnaire for each student. There are two points of each questionnaire; The first part asks about the basic data of each student (e.g. gender, educational level, the parent or the person whom the students are staying with that divided into two groups that are students that stay with their father and mother and students that stay with other persons, (educational level) of the parent or person whom students are staying with. In another part of questionnaire, we have tired to find the independence variable and dependence variable. The independence variable has forty items of questionnaire about democratic socialization. The questionnaire asking about each one's democratic socialization are fifteen items, dependence variable is the result of transferring by politics forty-five items, Finally the questionnaire was used one-hundred items by component forth steps besides, The result of analysis of the research statistic t-test for analyze discriminant power item of the questionnaires for assumption using and multiple. Regression Analysis Stepwise, by the way, information analysis used computer by SPSS PC+ program.

As a result of research, it was related with the assumes which have two points and related with the some part of the assume left and conclusion has three items, Firstly, the students whom raised up in more democracy will get the effect of the politics more the the students whom raised up in lack of democracy, by the foremost, at the level of significant 0.001 by the statistic. Secondly, the students whom communicated highly politics in their family have effected by politics higher than the

students whom has lack of communicate about politics and has the level at 0.001 by statistic, Thirdly, the result of prediction by politics faced only one has variable which variable in the predictive equation that can be predicted by thirty percentage.

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
กิตติกรรมประกาศ	
บทคัดย่อ	
บทที่ 1	1
บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ประโยชน์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
บทที่ 2	4
แนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
ครอบครัวกับการถ่ายทอดหรือกล่อมเกลาทางสังคม	4
การกล่อมเกลาทางการเมือง	5
บทบาทของครอบครัว	5
การอบรมเลี้ยงดู	6
การอบรมเลี้ยงดูกับการเรียนรู้ทางการเมือง	8
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับการเรียนรู้ทางการเมือง.....	10
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	10
บทบาทครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับการเรียนรู้ ทางการเมือง	11
สาระทางการเมืองที่เด็กเรียนรู้จากครอบครัว	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
บทบาทของครอบครัวต่อการเรียนรู้สังคมและการเมือง	15
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็ก	16
กรอบแนวคิดในการวิจัย	25
สมมติฐานการวิจัย	27

	หน้า
บทที่ 3	28
วิธีการวิจัย	28
กลุ่มตัวอย่าง	28
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	28
กลุ่มตัวแปรอิสระ	28
กลุ่มตัวแปรตาม	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	30
การดำเนินการเก็บข้อมูล	32
การวิเคราะห์ข้อมูล	32
บทที่ 4	34
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	34
ตอนที่ 1 ลักษณะของตัวอย่างที่ศึกษา	34
ตอนที่ 2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน	38
บทที่ 5	42
การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	42
วิธีวิจัย	42
การอภิปรายผลการวิจัย	43
ข้อเสนอแนะ	46
บรรณานุกรม	48
ภาคผนวก	55

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในอันที่จะพัฒนาเด็กหรือเยาวชน ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ที่จะเพิ่มเข้ามาเป็นสมาชิกของครอบครัวให้มีความสมบูรณ์สำหรับการเป็นสมาชิกทางสังคม เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การเรียนรู้ด้านต่าง ๆ แก่สมาชิกใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการที่คนรุ่นหนึ่งถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมต่าง ๆ ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ฉะนั้นครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญมากในการที่จะถ่ายทอดหรือขัดเกลาให้คนหรือสมาชิกรุ่นใหม่มีความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้

สังคมที่มีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย ย่อมพึงปรารถนาในอันที่จะให้สมาชิกของสังคมมีค่านิยม ความเชื่อ ความคิดและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับระบอบการปกครองดังกล่าว

การถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับระบอบการเมืองดังกล่าวให้ฝังแน่นกับบุคคลได้อย่างถาวร มั่นคงนั้นสามารถกระทำได้โดยครอบครัวและจะต้องกระทำกับบุคคลที่อยู่ในวัยเยาวชน อันเป็นกระบวนการซึ่งเรียกว่าเป็นการถ่ายทอดทางการเมือง หรือขัดเกลาทางการเมือง (political socialization) สู่วัยเยาวชน ซึ่งพ่อแม่ หรือผู้ปกครองจะเป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญในอันที่จะถ่ายทอดการเมืองสู่ลูกหรือสมาชิกผู้อ่อนเยาว์กว่าในครอบครัว

การเรียนรู้ทางการเมืองในวัยเด็กจะเป็นฐานในการเรียนรู้เข้าใจและมีพฤติกรรมทางการเมืองในวัยต่อไป (วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่) ซึ่งการเรียนรู้หรือเข้าใจการเมืองนี้สามารถได้มาจากครอบครัว ซึ่งครอบครัวสามารถให้ความรู้ ความเข้าใจการเมืองได้ นั่นคือลักษณะพื้นฐานทางการเมืองของบุคคล เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว¹ เพราะว่าครอบครัวสามารถถ่ายทอดค่านิยมทางการเมือง อันเป็นค่านิยมทั่ว ๆ ไป แต่มีคุณสมบัติสนับสนุนการเมือง เช่น ค่านิยมในการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วยความเคารพเป็นค่านิยมที่สนับสนุนการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งพ่อแม่สามารถส่งผ่านค่านิยมทางการเมืองดังกล่าวไปสู่คนรุ่นลูกได้อย่างต่อเนื่อง² และค่านิยม

¹ Richard M. Merelman, "The family and political socialization : toward a theory of exchange," *The Journal of Politics*. 42 : 1982, pp.461 - 486.

² Herbert Hyman. *Political Socialization*. Glencoe, The Free Press, 1959.

ที่ผ่านกระบวนการถ่ายทอดหรือเรียนรู้จากครอบครัวนี้จะเป็นค่านิยมที่สืบทอดไปในอนาคตหรือกาลข้างหน้าของบุคคลได้อีกนาน³

บทบาทสำคัญของครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้เสมือนครูของลูก (คนแรก) นั้นมีบทบาทอย่างสำคัญในอันที่จะให้หรือสร้างความรู้ความเชื่อ ความคิดและพฤติกรรมให้แก่เด็กหรือลูก⁴ ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการที่เรียกว่าการถ่ายทอดทางสังคมทั่ว ๆ ไป และหากพ่อแม่แสดงบทบาทของกระบวนการดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับการเมืองก็ถือได้ว่าพ่อแม่คือครูที่สอนการเมืองแก่เด็กหรือลูกหลานของตน

จากแนวความคิดดังกล่าวมานั้นเราจะเห็นได้ว่าครอบครัวสามารถถ่ายทอดทางการเมืองสู่เด็กในครอบครัวได้ ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าบทบาทของครอบครัวนั้นจะต้องแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ซึ่งได้แก่ วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หรือเผด็จการ และความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ซึ่งได้แก่การพูดคุยระหว่างพ่อแม่และเด็กในประเด็นทางการเมือง สนใจปัญหาสังคมหรือความเป็นไปของบ้านเมืองและโลก ฉะนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงสนใจศึกษาบทบาทของครอบครัวในประเด็นดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและบทบาทของครอบครัวในด้านการถ่ายทอดสาระทางการเมืองกับผลการถ่ายทอดทางการเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งวัตถุประสงค์การวิจัยออกเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาว่าเด็กนักเรียนที่อบรมเลี้ยงดูในครอบครัวแบบประชาธิปไตย เด็กนักเรียนจะมีความรู้หรือได้รับผลจากการถ่ายทอดทางการเมืองมากเพียงใด
2. เพื่อศึกษาว่าครอบครัวที่แสดงบทบาทการถ่ายทอดทางการเมือง คือ พูดคุยหรือสื่อสารทางการเมืองต่างกัน เด็กนักเรียนได้รับผลของการถ่ายทอดทางการเมืองต่างกันหรือไม่

³ Donald Searing, Gerald Wright and George Rabinowitz, "The primacy principle : attitude change and political socialization," *British Journal of Political Science*. 6 : 1976, pp. 83 - 115.

⁴ Eleanor E. Maccoby. "The role of parents in the socialization of children : A historical overview," *Development Psychology*. 1992 Vol.28 No.6, pp.1006 - 1017.

3. เพื่อศึกษาว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และบทบาทครอบครัวในด้านการพูดคุยหรือสื่อสารทางการเมืองระหว่างกันภายในครอบครัว จะสามารถร่วมกันทำนายผลของการถ่ายทอดทางการเมืองได้มากน้อยเพียงใด

ประโยชน์ของการวิจัย

ประโยชน์ของการวิจัยมีดังนี้

1. สร้างความรู้ทางด้านการกล่อมเกลாதงการเมืองในสังคมไทย ในแง่ของบทบาทของครอบครัวที่มีผลต่อการกล่อมเกลாதงการเมืองของเยาวชนไทยซึ่งอาจเป็นการเพิ่มองค์ความรู้และนำเอาข้อค้นพบนี้ไปทดสอบยืนยันในวงกว้างได้อีก ซึ่งการศึกษาการเมืองตามแนวทางนี้ยังอยู่ในวงจำกัดของนักรัฐศาสตร์เมืองไทยอยู่มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับบทบาทการกล่อมเกลาทงการเมืองของครอบครัวดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการทางการเมืองของเยาวชนไทยได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กระทำกับนักเรียนระดับประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 775 คน

บทบาทครอบครัวในด้านการอบรมแบบประชาธิปไตย ความสัมพันธ์ของครอบครัวในมิติของการวิธีการถ่ายทอดทางการเมืองคือการพูดคุยสนทนาหรือสื่อสารสาระทางระหว่างกันของบุคคลในครอบครัว และลักษณะทางการเมืองที่คาดว่าจะเป็ผลจากการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว คือ ความรู้อันมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมืองและความรู้เกี่ยวกับการเมือง ซึ่งถือว่าเป็นสาระของการวิเคราะห์ (subject of analysis)

บทที่ 2

แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะเป็นเสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครอบครัวว่ามีหรือส่งผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบการวิจัย ซึ่งเป็นหลักการกำหนดแบบแผนของความสัมพันธ์ของตัวแปร อันเป็นประโยชน์ต่อการนำไปสู่การกำหนดสมมติฐานเพื่อการทดสอบต่อไป

ครอบครัวกับการถ่ายทอดหรือกล่อมเกลาทางสังคม

การศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ (empirical research) เกี่ยวกับกระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวหรือพ่อแม่กับเด็กหรือลูก ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดการพัฒนา (development) ในตัวเด็กนั้น R.B. Cairns ได้ทำการสำรวจเมื่อปี 1983¹ และ Eleanor E. Maccoby ได้สรุปว่ามี 2 ทฤษฎีที่สำคัญ (grand theory)² คือ 1) พฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ซึ่งเป็นการศึกษาการถ่ายทอดหรือกล่อมเกลาทางสังคม (socialization) ของเด็กว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ (processes of learning) โดยพ่อแม่เป็นครูและเด็กหรือลูกเป็นผู้เรียน (Parents were teachers, and children were learners) และ 2) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

ฐานความคิดของการศึกษาทางจิตวิทยาตามทฤษฎีหลัก ๆ 2 ประการข้างต้นได้รับการนำมาใช้ศึกษาโดยนักรัฐศาสตร์เพื่อศึกษากระบวนการกำหนดหรือกล่อมเกลาทางการเมือง (political socialization) โดยนักรัฐศาสตร์ได้ให้ความสนใจ นำเอาทฤษฎีแรกคือพฤติกรรมนิยมอันเป็นทฤษฎีที่เน้นการเรียนรู้ (learning) ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปมาใช้เป็นหลักในการศึกษา

¹ R.B. Cairns. "The emergence of development psychology," in P.H. Mussen (Series Ed.) and W. Kessen (Vol. Ed.), *Handbook of Child Psychology*. (Vol.1), (New York, Wiley), 1983, pp. 41 - 102.

² Eleanor E. Maccoby, "The role of parents in the socialization of children : An historical overview," *Development Psychology*. Vol.28, No.6, 1992, p.1007.

การกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization)

การศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองได้ให้ความสนใจคำถามว่า บุคคลมีหรือได้ทัศนคติทางการเมือง (political outlooks) เป็นของตนเมื่อไร และอย่างไร เหตุที่นักศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองสนใจที่จะค้นพบการเมืองของบุคคลเพราะว่าทัศนคติทางการเมืองเป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมของบุคคล การตอบคำถามข้างต้น นักวิชาการด้านนี้ได้ให้ความสนใจศึกษาบทบาทของครอบครัว โรงเรียน กลุ่ม และสื่อมวลชนว่าเป็นตัวการที่ทำให้บุคคลมีทัศนคติทางการเมือง ซึ่งได้ข้อสรุปว่าทัศนคติทางการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่บุคคลเรียนรู้ นั่นก็หมายความว่าการศึกษาการกล่อมเกลาหรือถ่ายทอดทางการเมือง ทำให้บุคคลมีทัศนคติทางการเมืองอันเป็นฐานแห่งการมีพฤติกรรมทางการเมืองที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและการเมือง ซึ่งมีนักรัฐศาสตร์ให้ความสนใจกับแนวทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism)³ อันเป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ (learning process)

บทบาทของครอบครัว

บทบาทของครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ บทบาทการอบรมเลี้ยงดูเด็กหรือบุตรของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

ครอบครัวมีความสำคัญต่อการถ่ายทอดทางสังคมหรือการกล่อมเกลาทางสังคม (socialization) มาก⁴ เพราะว่า 1) ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นที่บุคคลจะได้รับการกล่อมเกลา (socialized) ณ ตรงจุดนี้ ครอบครัวจะเป็นผู้แสดงบทบาทสำคัญในอันที่จะสร้างหรือก่อให้เกิดบุคลิกภาพและคุณสมบัติเด่นเฉพาะตัวของบุคคลซึ่งเกิดจากกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับบุตร เช่น พ่อแม่พูดคุยสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคม ประเทศหรือโลก ว่า

³ ในที่นี้ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะกล่าวถึงแนวทฤษฎีการกล่อมเกลาทางการเมืองโดยละเอียด หากแต่ต้องการชี้ให้เห็นแนวทางที่นิยมศึกษาโดยนักรัฐศาสตร์ ซึ่งตัวอย่างเช่น งานของ Herbert Hyman, Political Socialization. (Glencoe, Illinois : The Free Press, 1959) : Fred I. Gteenstein, Children and Politics. (New Haven : Yale University Press, 1965) and Richard G. Dawson, Kenneth Prewitt. and Kharen S. Dawson, Political Socialization., Boston, Little Brown and Company, 1977.

⁴ Frederick Elkin, The Child and Society : The Process of Socialization. (New York : Random House, 1960.)

ปัญหาหรือพฤติกรรมอะไรยอมรับ ไม่ยอมรับ หรือไม่ควรให้เด็กได้ยินสาระเหล่านี้จะผ่านไปยังเด็ก หรือบุตร และเด็กก็จะซึมซับเข้าไป และ 2) ความสัมพันธ์กันในครอบครัวจะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับสาระหรือสิ่งที่พ่อแม่พูดคุยกัน เพราะความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นภาวะที่มีความผูกพันทางอารมณ์ซึ่งเป็นเงื่อนไขในอันที่ก่อให้เกิดการถ่ายทอดหรือกล่อมเกลாதงทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูเป็นบทบาทสำคัญที่ครอบครัวมีต่อเด็ก เป็นบทบาทที่พ่อแม่แสดงพฤติกรรมและอารมณ์ต่อเด็ก คือพ่อแม่จะมีการสื่อสารกับเด็กด้วยคำพูดและการกระทำ ซึ่งได้แก่ พูดคุยให้ความรู้ ความเข้าใจ สร้างความรู้สึก มีการให้รางวัลหรือลงโทษ การกระทำดังกล่าวของพ่อแม่นี้จะเป็นการปลูกฝังส่งเสริม พัฒนาลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น พฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตยได้

สำหรับประเภทหรือแบบหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูนั้น ดวงเดือน พันธุนาวิน⁶ กล่าวไว้ว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูมี 2 มิติ คือ มิติแรก ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และมิติที่สองคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมซึ่งการแบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าว ดวงเดือน พันธุนาวิน ได้อ้างวิธีการแบ่งจาก เซฟเฟอร์ (Shavfer) แล้วจึงได้ทำการผสมมิติของการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองเข้าด้วยกัน และได้วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบใหม่ขึ้นอีก คือ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก และควบคุมค่อนข้างน้อย 2) การอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย ควบคุมมาก และ 3) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย และควบคุมน้อย

⁵ จรรยา สุวรรณทัต. “บทบาทของบิดาต่อการพัฒนาการเด็กในครอบครัวไทย,” ใน ประมวลบทความเชิงวิชาการฉบับพิเศษ พ.ศ.2525 - 2535. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535, หน้า 187.

⁶ ดวงเดือน พันธุนาวิน และคณะ. ปัจจัยทางจิตนิเวศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 32 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528, หน้า 3 - 4.

⁷ E.S. Shavfer, “A circumplex model for maternal behavior,” Journal of Abnormal & Social Psychology. 59, 1959, pp.226-235.

การแบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูยังมีการแบ่งออกเป็นแบบต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดมากกว่าแบบที่กล่าวมาแล้วข้างต้นดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนเป็นการปฏิบัติของพ่อแม่กับลูกด้วยการให้ความรักเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุข และช่วยแก้ปัญหาให้แก่ลูก รวมทั้งการใช้เหตุผลและขู่ว่าจะไม่ให้ความรักหากเด็กหรือลูกไม่เชื่อฟัง

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เป็นวิธีการอบรมโดยอธิบาย พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลให้เด็กเข้าใจว่าพฤติกรรมใดควรกระทำ และพฤติกรรมใดไม่ควรกระทำ การให้เหตุผลนี้เป็นการให้เหตุผลเพื่อเป็นการชี้แนะให้เด็กเกิดความเข้าใจ ถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดตามมาจากพฤติกรรม และรวมทั้งการลงโทษและให้รางวัลด้วย

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ควบคุมพฤติกรรมของเด็กอย่างใกล้ชิด และมีการวางระเบียบข้อบังคับให้เด็กปฏิบัติอย่างเคร่งครัด หากไม่ปฏิบัติตามหรือเชื่อฟังก็จะถูกลงโทษ

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตและทางกาย เป็นวิธีการอบรมที่พ่อแม่ใช้กำลังทางลงโทษลูกหรือเด็ก เมื่อเด็กไม่ทำตาม เช่น การเขียนตี หัก ทูบ

นักวิชาการที่ศึกษาเรื่องการอบรมเลี้ยงดูที่น่าสนใจท่านหนึ่งคือ โดโรธี โรเจอร์ (Dorothy Roger)⁹ ซึ่งเขาได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็นสามแบบด้วยกันคือ แบบประชาธิปไตย (democracy) แบบทอดทิ้ง (ejection) และแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป (overprotection)

จากความหมายของการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวข้างต้นเราจะเห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นพฤติกรรมอันสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกหรือเด็ก ซึ่งหากมองในแง่ของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในเชิงอำนาจแล้ว เราจะเห็นว่าพ่อแม่เป็นผู้มีอำนาจเหนือเด็กหรือลูก ฉะนั้นการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวเราสามารถพิจารณาตามแนวความสัมพันธ์ดังกล่าวสองแนวใหญ่ ๆ คือ 1) แบบประชาธิปไตยอันเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ควบคุม บังคับน้อย และ 2) แบบเผด็จการ หรืออำนาจนิยม พ่อแม่จะใช้อำนาจบังคับ ลงโทษทางกาย ใช้ อารมณ์ไม่แสดงเหตุผลและมักไม่เอาใจใส่ทุกข์สุขหรือให้ความอบอุ่น

⁸ โปรดดูรายละเอียดจาก ลาดทองใบ ภูอภิรมย์. บทบาทของครอบครัวในการป้องกันยาเสพติด. รายงานการวิจัยฉบับที่ 37 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530, หน้า 9 - 19.

⁹ Dorothy Roger. Issues in Adolescent Psychology. (New York : Meredith Corporation, 1972). p.117.

การอบรมเลี้ยงดูกับการเรียนรู้ทางการเมือง

อันที่จริงแล้วการอบรมเลี้ยงดูมีความใกล้ชิดกับการเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ (power) ซึ่งอำนาจนั้นก็ปรากฏอยู่ในครอบครัวดังกล่าวแล้ว ฉะนั้นครอบครัวจึงเป็นตัวการที่แสดงบทบาทการอบรมเลี้ยงดูอันสามารถสร้างสิ่งที่เป็นการเมือง ซึ่งอาจเป็นทัศนะทางการเมือง (political outlook) หรือโลกทางการเมือง (political world) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากกระบวนการเรียนรู้และสิ่งที่ได้นี้จะกลายเป็นฐานของการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองต่อไป

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทบาทของครอบครัวที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ทางการเมืองนั้น นักวิชาการด้านนี้หลายท่านลงความเห็นว่าครอบครัวเป็นตัวการ (agent) ต่อการเรียนรู้ทางการเมือง เป็นสถาบันที่ผ่านข่าวสารทางการเมือง จากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง ดังความเห็นของ เจมส์ เดวีส์ (James Davies) ได้กล่าวไว้ว่า

“ครอบครัวเป็นผู้สร้างหรือพัฒนาเด็กให้เป็นผู้ใหญ่ เป็นผู้สร้างบุคลิกภาพและบุคลิกภาพทางการเมือง ของบุคคล อันได้แก่ แนวความคิดหรือการกระทำทางการเมือง ได้ถูกกำหนดจากครอบครัวมาก่อน ที่เขาเหล่านั้นจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ในฐานะเป็นประชาชนหรือผู้มีบทบาทสำคัญทางการเมือง”¹⁰

บทบาทของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดทางการเมืองให้กับเด็กได้โดยตรงและการเมืองที่เด็กได้รับการถ่ายทอดนั้น ก่อตัวหรือก่อรูปขึ้นก่อนที่เด็กจะเข้าโรงเรียนด้วยซ้ำไป ซึ่งนั้นก็หมายความว่า ลักษณะทางการเมืองนี้ก่อตัวขึ้นในบริบทของครอบครัว ลักษณะทางการเมืองดังกล่าวนี้ เช่น ความตระหนักในเชื้อชาติ ศาสนา ชนชั้นทางสังคม หรือภูมิภาคหรือถิ่นที่อยู่อาศัย ลักษณะเหล่านี้บุคคลได้มาตั้งแต่อายุน้อย อันเป็นช่วงวัยที่อยู่ในครอบครัวนั่นเอง และการที่ผู้เยาว์วัยได้ลักษณะทางการเมืองดังกล่าวมานั้น เพราะว่าครอบครัวคือพ่อแม่เป็นตัวการทำการส่งผ่านชุดของเอกลักษณ์ของสังคม และความรู้สึกซึ่งเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการเติบโตของบุคคลอันสัมพันธ์กับโลกสังคมและการเมือง

¹⁰ James C. Davies, “The family role in political socialization,” *The Annals of the American of Political and Social Science.*, No.IX, Septemper, 1985, p.111

บทบาทครอบครัวในอันที่จะถ่ายทอดลักษณะทางการเมืองไปสู่เด็กดังกล่าว ยังได้มีการศึกษา พบว่า ลูกมักชอบพรรคการเมืองเดียวกันกับพ่อแม่ ซึ่งเป็นผลการศึกษาที่พบในเด็กอเมริกัน¹¹ อันเป็นลักษณะทางการเมืองที่เด็กได้มาจากความชอบ ความพึงพอใจ และจุดยืนทางการเมืองของพ่อแม่ ซึ่งถือเป็นความโน้มเอียงทางการเมือง (political orientation) ที่ครอบครัวหรือพ่อแม่ ถ่ายทอดไปสู่เด็ก

ครอบครัวซึ่งเป็นตัวการในอันที่จะอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้นมีความสามารถที่จะเปลี่ยนหรือสร้างทัศนคติทางการเมือง (political outlooks) ของเด็กได้ กล่าวคือการทำพ่อแม่มีความเห็น สอดคล้องกับเด็ก เป็นเงื่อนไขนำไปสู่การมีชีวิตหรือมีพฤติกรรมทางการเมืองไปในทิศทางเดียวกัน¹²

แต่ในประเด็นทางการเมืองที่เป็นประเด็นเฉพาะ พ่อแม่หรือครอบครัวไม่สามารถถ่ายทอดให้กับลูกหรือเด็กได้ ประเด็นเฉพาะ (issue) อาจเป็นเรื่องเกิดขึ้นเป็นรายกรณีเฉพาะเรื่อง เช่น การขึ้นภาษีรถยนต์นั่งส่วนบุคคล เป็นต้น ประเด็นเฉพาะเหล่านี้เด็กสามารถมีทัศนคติหรือความเห็นแตกต่างไปจากครอบครัวได้ ซึ่งนั่นคือประเด็นเฉพาะทางการเมืองดังกล่าวอาจไม่ได้ถ่ายทอดโดยครอบครัวสู่เด็ก¹³

ลักษณะพื้นฐานทางการเมือง เช่น ความนิยมชมชอบพรรคการเมืองของเด็กนั้นมีงานวิจัยยืนยันว่า พ่อแม่มีอิทธิพลต่อความชอบหรือความนิยมต่อพรรคการเมือง¹⁴ กล่าวคือ พบว่าเด็กมีความนิยมพรรคการเมืองเดียวกันกับพ่อแม่ ดังเช่นการวิจัยในสหรัฐอเมริกา พบว่า เด็กมีแนวโน้มที่จะสนใจพรรคการเมืองตามบิดามารดา นั่นคือ ถ้าบิดามารดานิยมพรรคการเมืองเดโมแครท ลูก ๆ ก็นิยมพรรคเดโมแครทตามไปด้วย¹⁵ และเด็กอเมริกันมีแนวโน้มที่จะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเดียวกับบิดามารดา¹⁶

¹¹ Augus Campbell, Gerald Gurin and Warren E. Miller, The Voter Decides. New York : Harper & Row, 1954. p.90.

¹² R.W. Connell. "Political socialization and the American family : The evidence re - examined," Public Opinion Quarterly. No.36, 1972.

¹³ Kent Jennings and Richard G. Niemi, The Political Character of Adolescence. (Princeton : Princeton University Press, 1974). p.78.

¹⁴ Robert Sigel, "Image of a president : some insights it on the political views of school children," American Political Science Review. No. 62, 1968, pp.216 - 226.

¹⁵ Herbert Hyman. Political Socialization. (Glencoe, Illinois : Free Press). 1959.

¹⁶ บรรพต วีระสัย และเพชฌัญ ศรีสุวรรณ. สังคมวิทยาการเมือง. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง). 2520, หน้า 114.

การอบรมเลี้ยงดูซึ่งเป็นบทบาทของพ่อแม่สามารถกำหนดทัศนคติ สร้างความรู้สึกต่อ การเมือง ระบุ (identification) ตนได้ว่าอยู่ในกลุ่มเชื้อชาติ ศาสนา ชนชั้น ฐานะทางเศรษฐกิจใด¹⁷ ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือพื้นฐานทางการเมืองทั่ว ๆ ไปที่เด็กได้จากการเลี้ยงดูของพ่อแม่

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับการเรียนรู้ทางการเมือง

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ดังได้กล่าวข้างต้นมาแล้วว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกหรือ บิดามารดากับบุตร และจากลักษณะความสัมพันธ์เราสามารถพิจารณาได้ว่าหากจะแบ่งการอบรม เลี้ยงดูออกเป็นแบบหรือประเภทโดยอาศัยลักษณะความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจแล้ว เราสามารถแบ่ง การอบรมเลี้ยงดูออกได้เป็นแบบประชาธิปไตย และอำนาจนิยม (เผด็จการ) การที่เรามองความ สัมพันธ์ภายในครอบครัวว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เพราะเรามองตามความเป็นจริงว่าพ่อแม่มี อำนาจเหนือลูกอันเกิดจากโครงสร้างของสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบมีลำดับชั้น (heirachy)

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นการอบรมโดยใช้หลักการที่สอดคล้องหรือเป็น เช่นเดียวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการปกครองที่ยึดมั่นในคุณค่าและศักดิ์ศรี ของความเป็นคน เคารพสิทธิของบุคคลอื่น แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลและอย่างเสรี ซึ่งไม่ว่าจะ แสดงโดยการพูด เขียน หรือแสดงออกใด ๆ ก็ตาม เคารพในความเห็นที่แตกต่างและมีใจเปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ มองโลกในแง่ดีและไว้ใจคนอื่น¹⁸

หลักการปกครองประชาธิปไตยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย กล่าวคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมที่พ่อแม่ใช้เหตุผล ให้ ความรัก ความอบอุ่น ลงโทษทางจิตใจไม่ใช้ความรุนแรง หรือลงโทษทางกาย เช่น การทุบตี

¹⁷ พรศักดิ์ ผ่องแก้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์. การเมืองของเด็ก. (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526). หน้า 20.

¹⁸ โปรคดูหลักการประชาธิปไตยจาก ทินพันธ์ นาคะตะ. “ประชาธิปไตย : ความหมายปัจจัยเอื้ออำนวยและการสร้างจิตใจ,” วารสารธรรมศาสตร์. (ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ 2517). หน้า 8 - 12.

รับฟังปัญหาหรือความคิดเห็นของลูกอย่างเปิดอกหรือจริงใจ มีความยืดหยุ่น พ่อแม่ไม่มีความอดทน ไม่ตามใจ หรือไม่เข้มงวดมากเกินไป พ่อแม่ให้ลูกมีเสรีภาพทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามความเหมาะสมและให้เด็กมีส่วนร่วมรับผิดชอบภายในบ้าน¹⁹

บทบาทครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับการเรียนรู้ทางการเมือง
ครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยทางสังคมที่ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้น นักวิชาการทางด้านนี้ยอมรับกันว่าเป็นตัวการในการให้การเรียนรู้ทางการเมือง (political socialization) ที่ทรงอิทธิพลที่สุด²⁰ และปัจจัยที่สำคัญสำหรับให้เกิดการเรียนรู้หรือกลุ่มกลาทางการเมืองนั้นคือ²¹

1. ทิศนคติทางการเมืองของพ่อแม่ เช่น การชอบพรรคการเมืองของพ่อแม่ มักมีแนวโน้มว่าลูกจะชอบพรรคการเมืองเดียวกันกับพ่อแม่ เหตุผลนี้กล่าวได้ว่า อาจเป็นเพราะพ่อแม่เป็นผู้ชักนำชักชวนหรือสอนเรื่องในทางการเมืองบางประเด็นแก่ลูกอยู่เสมอ อันเป็นการแสดงให้ลูกเห็นจุดยืนทางการเมืองของพ่อแม่จนลูกเห็นเช่นเดียวกันกับพ่อแม่

2. ความเห็นพ้องต้องกันของพ่อแม่เป็นประเด็นที่มีผลต่อการเรียนรู้หรือกลุ่มกลาทางการเมืองที่พ่อแม่ถ่ายทอดให้แก่ลูกมาก พ่อแม่ที่มีความเห็นทางการเมืองสอดคล้องกันและแสดงความคิดเห็นนั้นให้ลูกเห็น หรือได้ยินอันเป็นการรับรู้แล้ว การแสดงพฤติกรรมดังกล่าวนี้คือกระบวนการถ่ายทอดทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพมาก

3. พ่อแม่ที่มีความสัมพันธ์อย่างปรองดองกัน จะส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางการเมืองมากขึ้น

¹⁹ คู่มือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยได้จาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจจนิก. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น. (รายงานการวิจัยฉบับที่ 26 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร). หน้า 27 ; ประพันธ์ สุทธาวาส, ความก้าวร้าวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร). พ.ศ.2519, หน้า 2. และสมพร สุทัศนีย์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530). หน้า 22 - 23.

²⁰ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์. การเมืองของเด็ก. หน้า 20

²¹ Dawson et. al., Political Socialization. 1997.

เราจะเห็นได้ว่าบทบาทครอบครัว อันได้แก่ บทบาทการอบรมเลี้ยงดูนี้เป็นตัวการทำให้เด็กสามารถเรียนทางการเมือง ตามลักษณะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และความสัมพันธ์ของพ่อแม่ ฉะนั้นครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อันเป็นครอบครัวที่พ่อแม่มีทัศนคติ ความคิดเห็น และแสดงความสัมพันธ์กันภายในครอบครัวแบบประชาธิปไตย น่าจะส่งผลต่อการเรียนรู้ทางการเมือง โดยเฉพาะทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ได้เป็นอย่างดี

สาระทางการเมืองที่เด็กเรียนรู้จากครอบครัว

ที่ผ่านมาผู้วิจัยได้เสนอว่าครอบครัวเป็นผู้มีความสามารถถ่ายทอดทางการเมืองสู่เด็กได้แต่ยังไม่ได้เสนอว่า ลักษณะทางการเมืองที่ถ่ายทอดนั้นได้แก่อะไรบ้าง ซึ่งจะได้อภิปราย ณ ที่นี้

กาเบรียล เอ. อันมอนด์ และซิดนีย์ เวอร์บา (Gabriel A. Almond and Sidney Verba)²² ได้เสนอความคิดไว้ว่าครอบครัวที่มีการพูดคุยถกเถียงปัญหาทางการเมือง ทำให้การเรียนรู้ทางการเมืองและมีความผูกพันกับการเมือง (political obligation) มีความรู้สึกและเกิดทัศนคติ ตลอดจนพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวบุคคลอันสามารถพัฒนาได้มากขึ้นตามเหตุแห่งปัจจัยของการเรียนรู้คือ สถาบันทางสังคม สื่อมวลชน ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่ม ซึ่งเป็นตัวเหตุแห่งการสร้างทัศนภาพทางการเมืองให้แก่บุคคล และบุคคลสามารถมีพัฒนาการทางการเมืองได้ตามช่วงอายุ²³

ฉะนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงมีฐานคติ (assumption) ว่าครอบครัวในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้นมีความสามารถในอันที่จะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ ค่านิยมทางการเมือง ให้กับสมาชิกในครอบครัวนั้น ก็หมายความว่าบทบาทของพ่อแม่โดยเฉพาะบทบาทการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน่าจะสามารสรสร้างสิ่งที่มีลักษณะเป็นการเมืองในตัวเด็ก ซึ่งเป็นสมาชิกในสังคมได้ และสิ่งที่เป็นการเมืองดังกล่าวนี้ได้แก่ผลอันเนื่องมาจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลารวมทั้งทางการเมือง ซึ่ง ไบรอน จี. มาสเซียลาส (Byron G. Massialas) ได้เสนอไว้ว่ามีดังนี้²⁴

²² Gabriel A. Almond and Sidney Verba, The Civic Culture Political Attitudes and Democracy in Five Nations. (Boston ; Little Brown and Company, 1965). p.58.

²³ Dawson et. al., Political Socialization. 1977, p.50.

²⁴ Byron G. Massialas, "The school and the political world of children and youth," in Political Youth, Traditional Schools National and International Perspectives. Edited by Byron G. Massialas, (New Jersey ; Prentice - Hall, 1972). p.3.

1. ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy)
2. ความเชื่อมั่นต่อการเมือง (political trust)
3. ความรู้เกี่ยวกับการเมือง (political knowledge)

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy) นักวิชาการด้านการอบรม กล่อมเกลாதทางการเมือง เช่น ไบรอนจี มาสเซียลาส (Byron G. Massialas)²⁵ ให้ความหมายไว้ว่าเป็นความสามารถของบุคคลในอันที่จะเข้าใจการเมืองการปกครองและรู้สึกว่าเราสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองได้ ผู้ที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง คือบุคคลที่รู้สึกว่าเขาหรือคนอื่นหรืออำนาจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง ส่วนอัลเลน ดี เกลน (Allen D. Glenn)²⁶ นิยามว่าเด็กที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองนั้นคือ เด็กที่เชื่อว่าเขามีความสามารถ หรือจะมีความสามารถในอนาคต หรือคนอื่น ๆ ก็มีความสามารถในอันที่จะใช้อิทธิพลต่อการกระทำหรือกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง

ความเชื่อมั่นศรัทธาทางการเมือง (political trust) ไบรอน จี มาสเซียลัส (Byron G. Massialas)²⁷ เสนอว่าเป็นความรู้สึกเชื่อมั่นหรือขาดความเชื่อมั่นของบุคคลใด ๆ ที่มีต่อรัฐบาล นักการเมือง หรือข้าราชการ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นศรัทธาทางการเมืองสูง ได้แก่ ผู้มองว่ารัฐบาลได้ทำการดูแลชีวิตประชาชนเป็นอย่างดี ในทางตรงกันข้ามผู้ที่มีความเชื่อมั่นศรัทธาทางการเมืองต่ำ คือ ผู้ที่คิดว่าข้าราชการ หรือนักการเมืองไม่ได้ดูแลหรือแม้แต่ฟังเสียงเขาเลย บุคคลผู้นั้นคิดว่าเสียงประชาชนเป็นเสียงนกเสียงกา รัฐบาลหรือผู้ปกครองหาได้สนใจไม่ สำหรับ อัลเลน ดี เกลน (Allen D. Glenn)²⁸ มองเห็นว่าความเชื่อมั่นศรัทธาทางการเมืองของเด็กเป็นความตั้งใจหรือปรารถนา (willingness) ที่จะเชื่อว่ารัฐบาลและข้าราชการเป็นผู้ที่มีเกียรติ (honest) และมองเห็นสวัสดิภาพของประชาชนคือหัวใจสำคัญ

²⁵ Ibid, p.4.

²⁶ Allen D. Glenn. "elementary school children's attitudes toward politics," in Political Youth, Traditional Schools National and International Perspectives. Edited by Byron G. Massialas, p.52.

²⁷ Byron G. Massialas. "The school and The political world of children and youth," in Political Youth, Traditional Schools National and International Perspectives. Edited by Byron G. Massialas. p.4.

²⁸ Allen D. Glenn. "elementary school children's attitudes toward politics," in Political Youth, Traditional Schools National and International Perspectives. Edited by Byron G. Massialas. p.52.

ความรู้เกี่ยวกับการเมือง (political knowledge) หมายถึง การเข้าใจรู้ถึงการดำเนินการของระบบการเมืองในระดับที่สามารถประเมินประสิทธิภาพของระบบการเมืองได้ นั่นคือรู้ว่าใครทำอะไรในระบบการเมือง และผลการกระทำนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่²⁹ เช่น การที่บุคคลรู้ว่าการเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น จากกรณีของการเรียกร้องทางการเมืองช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม พ.ศ.2535 นั้นเป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่ประชาชนออกมาชุมนุมกันเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งลาออกและแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น คือ ให้นายกรัฐมนตรีมาจากผู้ที่เป็นผู้แทนราษฎร และประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้สำเร็จ หรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียกร้อง

สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอันเป็นพฤติกรรมที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองนั้นก็เป็นที่ได้รับจากการกลมกลืนทางการเมือง ซึ่งเป็นพฤติกรรมในด้านความสนใจและการกระทำพฤติกรรมทางการเมือง เช่น สนใจข่าวสารการเมือง และร่วมกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของครอบครัวต่อการเรียนรู้สังคมและการเมือง

ครอบครัวเป็นองค์การทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ค่านิยม วัฒนธรรม ตลอดจนพฤติกรรม แก่สมาชิกของครอบครัวโดยเฉพาะบทบาทของพ่อแม่ที่มีต่อบุตร ซึ่งสามารถถ่ายทอดสิ่งที่เป็นการเมืองสู่บุตรดังได้กล่าวมาแล้ว และเพื่อเป็นการสนับสนุนแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น จึงได้นำผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ การวิจัยของนิภา พงศ์วิรัตน์³⁰ เรื่อง การศึกษาปัญหาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคกลาง พบว่า ครอบครัวที่สงบสุข วัยรุ่นจะมีปัญหาทางการเมืองน้อยกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่ไม่สงบสุข นั้นหมายความว่าครอบครัวที่พ่อแม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งระหว่างพ่อแม่กับลูกอย่างราบรื่น ลักษณะความสัมพันธ์นี้จะส่งผลให้วัยรุ่นมีความคิดเห็นค่านิยมหรือพฤติกรรมทางการเมืองไปในทางดีคือไม่กระทำตนเป็นปัญหาในทางการเมือง หรือเห็นว่าการเมืองเป็นกิจกรรมที่ดีและจำเป็นสำหรับสังคม

²⁹ Byron G. Massialas. "The school and the political world of children and youth," in Political Youth, Traditional Schools, National and International Perspectives. Edited by Byron G. Massialas. p.4.

³⁰ นิภา พงศ์วิรัตน์. "การศึกษาปัญหาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคกลาง," (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520).

อิทธิพลของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กนั้นได้รับการยืนยันจากผลการวิจัยของ ลาดทองใบ ภู่อภิรมย์³¹ ซึ่งทำวิจัยเรื่อง บทบาทครอบครัวในการป้องกันยาเสพติด ในรายงานฉบับนี้ได้กล่าวถึงบทบาทของครอบครัวว่า “พ่อแม่เป็นบุคคลแรกที่เป็นต้นแบบของเด็ก โดยเริ่มจากที่เด็กมีความคิดความรู้สึกทั้งรูปแบบพฤติกรรม ค่านิยม แรงจูงใจ บุคลิกภาพส่วนตัวโดยเทียบเคียงกับบิดามารดา”³¹

ลักษณะที่ดั่งงามเช่นความรับผิดชอบต่อสังคมก็สามารถได้รับการปลูกฝังจากพ่อแม่ได้ ดังเห็นจากปุ๋ย โรจนนุรานนท์³² กล่าวว่า “ความสัมพันธ์ที่ศิกลายในครอบครัว ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก ความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้อง และความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและแม่เอง จะทำให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ดีมีศีลธรรมจรรยา มีความรับผิดชอบต่อสังคม”

ความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งเป็นพื้นฐานอันจำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ของสังคมอย่างมั่นคง และเป็นปกติสุขนั้นสามารถปลูกฝังได้โดยครอบครัว การปลูกฝังนี้เป็นบทบาทของครอบครัวในอันที่จะปกครองหรืออบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ดังเห็นการยืนยันแนวคิดนี้จากงานวิจัยของ ไพโรจน์ หวังใจชื่น³³ ซึ่งทำวิจัยเรื่อง การศึกษาของค้ประกอบที่สัมพันธ์กับทัศนคติความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อันเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้เด็กมีความตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูด้วยวิธีนี้จึงเป็นฐานแห่งความรับผิดชอบต่อครอบครัว และหากพิจารณาในวงกว้างออกไปจากครอบครัวคือสังคม เราก็จะได้สมาชิกของสังคมที่มีความรับผิดชอบ มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมของสังคม จึงกล่าวยืนยันได้ว่า เป็นการอบรมที่มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองดีของเยาวชนต่อไปในอนาคต และเป็นพื้นฐานต่อการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยของเยาวชนด้วย

³¹ ลาดทองใบ ภู่อภิรมย์. บทบาทครอบครัวในการป้องกันยาเสพติด. (รายงานการวิจัย ฉบับที่ 37 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530).

³² ปุ๋ย โรจนนุรานนท์. “ข้อที่ควรและไม่ควรสำหรับพ่อแม่,” รัฐสภาสาร. 20 (กันยายน 2525) หน้า 31 - 37.

³³ ไพโรจน์ หวังใจชื่น. “การศึกษาของค้ประกอบที่สัมพันธ์กับทัศนคติความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดนครสวรรค์,” (ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525).

ครอบครัวซึ่งมีพ่อแม่เป็นผู้แสดงหรือมีบทบาทสำคัญในอันที่จะปลูกฝังความคิดหรือค่านิยมหรืออุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งหากอยู่ในสังคมประชาธิปไตยแล้วเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ครอบครัวจะต้องอบรมเลี้ยงดูให้เด็กหรือบุตรหลานมีความสอดคล้องกับสังคม ในประเด็นนี้ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร ได้กล่าวไว้ว่า ครอบครัวเป็นผู้ที่เป็นแบบอย่างที่จะทำให้เด็กมีอุดมการณ์รักชาติและความเป็นประชาธิปไตย³⁴

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็ก

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูย่อมมีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กดังที่ได้กล่าวมาตามที่ได้เสนอในส่วนของแนวความคิดและทฤษฎีข้างต้น และเพื่อเป็นการยืนยันแนวความคิดนี้ จึงจักได้นำเสนอผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องว่ามีผลเป็นเช่นเดียวกันอย่างไร

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและสนับสนุนก็คือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั่นเอง เพราะเป็นกระบวนการอบรมที่ให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กและการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมใด ๆ นั้นจะอยู่บนพื้นฐานของการใช้เหตุผลแทนอารมณ์เป็นสำคัญ และการอบรมแบบนี้จากการวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก³⁵ พบว่า เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ก่อให้เกิดลักษณะที่ดั่งใจ อันได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีวินัยทางสังคมและมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ซึ่งคุณลักษณะอันดั่งใจนี้เป็นสิ่งที่สามารถส่งเสริมลักษณะความเป็นประชาธิปไตยของเยาวชนได้เป็นอย่างดี เพราะความเป็นประชาธิปไตยนั้น จะต้องอาศัยความมีระเบียบวินัยทางสังคมอันเป็นตัวกำหนดให้คนในสังคมเคารพกติกาสังคมปฏิบัติตามระเบียบสังคมส่วนรวมอย่างมีจิตสำนึกแห่งตน และการที่บุคคลจะมีจิตสำนึกเพื่อประโยชน์ส่วนรวมไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติตามระเบียบสังคมหรือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่มวลมนุษยชาติ นั้นก็เนื่องจากบุคคลสามารถใช้เหตุผล

³⁴ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร. “วิธีส่งเสริมให้เด็กมีอุดมการณ์แห่งชาติ,” วารสารเนาะเนว. 7 (ตุลาคม - พฤศจิกายน 2515), หน้า 67 - 72.

³⁵ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. จริยธรรมของเยาวชนไทย. (รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2519).

เชิงจริยธรรมได้ และจากการการวิจัยของโกศล มีคุณ³⁶ ก็พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำนายการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม นั่นก็หมายความว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและสนับสนุนเป็นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่สามารถก่อให้เกิดหรือมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอันเป็นพฤติกรรมที่ดีงาม ซึ่งผ่านขั้นตอนการคิดอย่างมีเหตุผลของบุคคล ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตยของสังคม โดยส่วนรวมด้วย เพราะสังคมประชาธิปไตยนั้นเป็นสังคมที่ต้องอาศัยการคิดและการกระทำที่มีเหตุผล และตั้งอยู่บนพื้นฐานความดีงามและประโยชน์ส่วนรวม

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสามารถสร้างเด็กให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ มีค่านิยมที่ดีงามในทางตรงกันข้าม เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากและปล่อยปละละเลยซึ่งไม่ใช่การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านค่านิยมและคุณธรรมในระดับที่ต่ำกว่า³⁷ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ โกศล ธรรมชาติ³⁸ พบว่า เด็กนักเรียนที่อบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักเด็กจะมีทัศนคติด้านสามัคคีธรรมและปัญญาธรรมแตกต่างจากเด็กนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ ซึ่งหมายความว่าเด็กนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูลักษณะประชาธิปไตยเด็กจะมีทัศนคติด้านสามัคคีธรรมคือเห็นความสำคัญของความร่วมมือกันอันเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกัน ส่วนด้านปัญญาธรรมนั้นเป็นสิ่งที่เด็กนักเรียนมีไว้สำหรับการใช้ปัญญาหรือเหตุผลในการแก้ไขปัญหาแทนการใช้กำลังหรืออารมณ์ ซึ่งเป็นทัศนคติที่เด็กนักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยหรือให้ความรักมีมากกว่าเด็กนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเน้นการลงโทษ

การอบรมเลี้ยงดูแบบเน้นการลงโทษโดยเฉพาะการลงโทษทางกาย ได้แก่ การเขียนตี หรือดุค่านั้นเป็นมิติของการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด คือ เป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบกำหนดกรอบให้เด็ก

³⁶ โกศล มีคุณ. “จริยศึกษาเพื่อส่งเสริมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและการหยั่งลึกทางสังคม,” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุขภูษิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523).

³⁷ จรรยา สุวรรณทัต และลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. ประมวลสังเคราะห์ผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย เล่ม 2. (สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประสานมิตร, 2519).

³⁸ โกศล ธรรมชาติ. “การศึกษาทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักเรียนอาชีวศึกษาระดับมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 2” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519).

กระทำตามอย่างเคร่งครัด หากฝ่าฝืนก็จะถูกลงโทษ วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านการรู้คิดไม่มากเท่าที่ควร ในทางตรงกันข้ามหากพ่อแม่หรือผู้ปกครองเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเด็กจะมีพัฒนาการด้านการรู้คิดมากกว่าเด็กที่เลี้ยงดูแบบเข้มงวด³⁹ การที่เด็กมีความสามารถด้านการรู้คิดจะทำให้เด็กมีเหตุผลใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาอันเป็นวิธีการด้านปัญญาธรรม ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญสำหรับวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย

ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มั่นคงนั้น ไม่ใช่เพียงแต่มีสถาบันทางการเมืองที่เป็นเพียงสัญลักษณ์ให้เห็นว่าเป็นประชาธิปไตย เช่น มีพรรคการเมือง หรือรัฐสภาหรือแม้แต่การมีกระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งอันเป็นรูปแบบของความเป็นประชาธิปไตยนั้นยังไม่เพียงพอ ความเป็นประชาธิปไตยต้องมีแก่นสารที่สำคัญคือ ประชาชนต้องมีค่านิยม ทักษะคติแบบประชาธิปไตย และการที่เราจะให้คนในสังคมมีทัศนคติหรือเจตคติ (attitude) ที่ดีต่อประชาธิปไตยนั้นเราสามารถทำได้โดยกระบวนการอบรมเลี้ยงดู (socialization) แบบเป็นประชาธิปไตย ซึ่งประเด็นนี้มีรายงานการวิจัยของ สุไลพร ศรีอ่อน⁴⁰ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “เจตคติของนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันการผลิตครูจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อการปกครองของไทย” พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่นักศึกษาวิทยาลัยครูภาคใต้ได้รับมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติของนักศึกษาต่อการปกครองของไทย

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนอกจากจะสร้างทัศนคติหรือเจตคติที่ดีต่อประชาธิปไตยดังกล่าวแล้วว่าเป็นการสร้างให้บุคคลเป็นผู้มีเหตุผล เพราะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นกระบวนการในวิถีชีวิตที่พ่อแม่ลูกปฏิบัติสัมพันธ์กันด้วยหลักเหตุผลใช้ปัญญาแก้ไขแทนการใช้อารมณ์หรือกำลังอันเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลไม่แสดงความก้าวร้าว ดังผลงานการวิจัยของ ประพันธ์ สุทรวาส⁴¹ พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความก้าวร่วมน้อยกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งหรือปล่อยปละละเลย หรือแบบเข้มงวดหรือให้ความคุ้มครองมากเกินไป เพราะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นพ่อแม่ให้ความยุติธรรม และมีเหตุผล

³⁹ จรรยา สุวรรณทัต และลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. ประมวลสังเคราะห์ผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย. เล่ม 2. หน้า 259.

⁴⁰ สุไลพร ศรีอ่อน. “เจตคติของนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันการผลิตครูจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อการปกครองของไทย,” ใน เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่อง การวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา. ครั้งที่ 5 เล่ม 2 12 - 16 ตุลาคม 2530. หน้า 880 - 883.

⁴¹ ประพันธ์ สุทรวาส. “ความก้าวร้าวกับการอบรมเลี้ยงดู”(ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519).

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นกระบวนการสร้างเด็กให้เป็นคนมีเหตุผล มีความมั่นใจในตนเอง เป็นคนรู้จักใคร่ครวญใช้ความคิดวิจารณ์ญาณ รับผิดชอบต่อการกระทำของตน ดังเช่นงานวิจัยของอัญญรัตน์ จิรรุ่งศุงการ⁴² ยืนยันว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบได้รับความรักจากบิดามารดาจะทำให้เด็กเป็นบุคคลที่มีความมั่นใจในตนเอง มีเหตุผล รู้จักใคร่ครวญถึงผลที่จะเกิดขึ้นว่าเป็นผลเนื่องจากการกระทำของตนมากกว่าที่จะโทษบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่น

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่เน้นพฤติกรรมหรือการกระทำซึ่งเป็นการกระทำระหว่างประชาชนแบบการใช้เหตุผล ไม่ใช่กำลังเป็นเครื่องมือหรือวิธีการตัดสินปัญหา อันเป็นพฤติกรรมที่แสดงความก้าวร้าว ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาสำหรับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และการศึกษาที่เราจะได้สมาชิกมีพฤติกรรมที่ไม่ก้าวร้าวนั้นสามารถทำได้โดยการอบรมเลี้ยงดู ดังผลการวิจัยของ ชนิตา จุรีรักษ์⁴³ พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะมีความก้าวร้าวมากกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

การมีพฤติกรรมไม่ก้าวร้าวน่าจะเป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันเป็นระบอบที่ไม่นิยมความรุนแรง และเป็นระบอบที่ใช้เหตุผลในการแก้ไขความขัดแย้ง เพราะการเมืองเป็นเรื่องของความขัดแย้ง ดังนั้นการใช้เหตุผลโดยเฉพาะเหตุผลเชิงจริยธรรมอันเป็นเหตุผลที่ผ่านการการคิดไตร่ตรองตามมาตรฐานคุณธรรมของสังคม วิเชียร ทองนุช⁴⁴ พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรม นักวิชาการชาวตะวันตกอย่างเช่น อาร์. อาร์. ซีเอส อี.อี. แมคคอบี และ เอช. เลวิน (R.R. Sears, E.E. MacCoby and H. Levin)⁴⁵ กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับความรักและความอบอุ่นจากมารดาและขณะเดียวกันหากใช้วิธีการลงโทษทางจิตจะทำให้เด็กพัฒนามโนธรรมได้มากที่สุด

⁴² อัญญรัตน์ จิรรุ่งศุงการ. “การเปรียบเทียบความเชื่อในอัตถิเจตของนักเรียนที่มีเพศระดับการศึกษาของบิดามารดาและการอบรมเลี้ยงดูตามรายงานของตนเองต่างกัน,” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525).

⁴³ ชนิตา จุรีรักษ์. “การศึกษาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับพฤติกรรมความก้าวร้าวของเด็กที่นอนพักรักษาตัว ณ ตึกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลเด็ก,” (ปริญญาโทการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2527).

⁴⁴ วิเชียร ทองนุช. “เปรียบเทียบการใช้เหตุผลตามหลักการอนุรักษ์และการใช้เหตุผลจริยธรรมของนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูและภูมิหลังทางจริยธรรมต่างกัน,” (ปริญญาโทการศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521).

⁴⁵ R.R. Sears, E.E. MacCoby and H. Levin. *Patterns of Child Rearing*. (New York : Row Peterson and Company, 1957).

โกศล มีคุณ⁴⁶ พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นตัวแปรสำคัญที่ใช้ทำนายคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การที่ผู้วิจัยได้นำเสนอว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับการใช้เหตุผลที่ไม่ใช่พฤติกรรมก้าวร้าว นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการสร้างคนให้มีเหตุผลมีลักษณะเช่นเดียวกับการสร้างคนให้มีความเชื่อมั่นต่อการเมือง (political trust) โดยเฉพาะการเชื่อมั่นในการเมืองระบอบประชาธิปไตยอันเป็นจิตลักษณะทางการเมืองที่ต้องใช้เหตุผล ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกันระหว่างพฤติกรรมไม่ก้าวร้าวกับการมีเหตุผลนั้น การไม่ใช่พฤติกรรมก้าวร้าวเพราะมีการใช้เหตุผลแทนและผู้วิจัยไม่อาจหาเอกสารที่ระบุถึงความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับความเชื่อมั่นทางการเมืองนั้นเป็นเพราะยังไม่เคยมีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง จึงสรุปงานวิจัยดังกล่าวแทน

สำหรับผลการวิจัยต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะทำการเสนอความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับความเป็นผู้นำ เพราะความเป็นผู้นำเป็นจิตลักษณะที่มีความใกล้เคียงกับความมีประสิทธิภาพทางการเมือง อันเป็นความรู้สึกที่บุคคลเชื่อว่า ตนสามารถทำให้การเมืองเปลี่ยนได้ ซึ่งในทางหนึ่งสามารถแสดงออกได้ในลักษณะของความเป็นผู้นำ ราตรี ภูวิภาดา วรรณ⁴⁷ พบว่าเด็กวัยรุ่นที่พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มาก มีลักษณะความเป็นผู้นำสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่พ่อแม่การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใสน้อย

การที่บุคคลมีลักษณะความเป็นผู้นำนั้นเพราะบุคคลมีความเชื่อว่า ตนเองสามารถนำการกระทำได้สำเร็จ เชื่อในพลังอำนาจของตน ซึ่งในทางจิตวิทยาเรียกว่าการเชื่ออำนาจภายในตน⁴⁸ ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลมีความเชื่อว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวต่าง ๆ เกิดขึ้นจากการกระทำของตน และตนสามารถควบคุมให้เป็นไปตามต้องการได้ ในทางตรงกันข้ามบุคคลผู้มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนหมายถึงบุคคลเชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลจากพฤติกรรมของคนอื่นที่เขาไม่อาจเข้าไปเกี่ยวข้องได้

⁴⁶ โกศล มีคุณ. “จริยศึกษาเพื่อส่งเสริมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและการหยิ่งลึกทางสังคม,” ปริญญาานิพนธ์การศึกษาคุุณภัณฑชาติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523).

⁴⁷ ราตรี ภูวิภาดาวรรณ. “ความแตกต่างในการอบรมเลี้ยงดูระหว่างพ่อแม่ที่มีลักษณะด้านความเป็นผู้นำของเด็กวัยรุ่น,” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525).

⁴⁸ ชีรวัฒน์ นิจนตร. “สภาพเชิงจิตสังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร,” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาคุณภัณฑชาติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526).

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับการเชื่ออำนาจภายในตนนั้น จากการศึกษาวิจัยของ อัญญรัตน์ จิรรุ่งศฤงคาร⁴⁹ และทัศนยา ทองภักดี⁵⁰ พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีความเชื่ออำนาจภายในตน

วินิจ เกตุขำ⁵¹ และประณต เล็กสวาสดี⁵² พบตรงกันว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและควบคุมน้อยจะช่วยให้เด็กมีลักษณะความเป็นผู้นำสูงสุด และพบว่าครอบครัวไทยใช้วิธีเลี้ยงดูแบบนี้้น้อยมาก

บาลด์วิน และคณะ (Baldwin, e. al)⁵³ พบว่า เด็กที่ครอบครัวเป็นประชาธิปไตยจะมีลักษณะเด่นในเรื่องความเป็นผู้นำ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะสร้างความอบอุ่นให้แก่เด็ก สร้างอารมณ์ที่มั่นคง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความอยากรู้อยากเห็น และมักต่อต้านการใช้อำนาจของผู้อื่น

การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและควบคุมน้อย อันเป็นการอบรมที่ผู้ปกครองหรือพ่อแม่มีปฏิสัมพันธ์กับลูกภายในกรอบที่อยู่บนพื้นฐานแห่งความรัก ความเอาใจใส่และมีการควบคุมแต่เป็นการควบคุมด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์ และไม่เข้มงวดจนเกินไป การกระทำอะไรแม้ว่าจะฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ไปบ้างก็ได้ถ้าหากว่ามีเหตุผลอันสมควร การอบรมเลี้ยงดูลักษณะดังกล่าวนี้จะมีผลทำให้ผู้ได้รับการอบรมมีลักษณะความเป็นผู้นำ เพราะการเปิดโอกาสให้เด็กได้กล้าทำอะไรได้ด้วยเหตุผลเป็นกระบวนการสร้างความกล้าคิด กล้าทำ ของเด็กจนสามารถก่อหรือสร้างความเป็นผู้นำให้แก่เด็กได้

⁴⁹ อัญญรัตน์ จิรรุ่งศฤงคาร. “การเปรียบเทียบความเชื่อในอัตตลิจิต ของนักเรียนที่มีเพศ ระดับการศึกษาของบิดามารดา และการอบรมเลี้ยงดูตามรายงานของตนเองต่างกัน,”

⁵⁰ ทัศนยา ทองภักดี. “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความเชื่ออำนาจภายในตนของเด็กวัยรุ่นไทย,” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

⁵¹ วินิจ เกตุขำ. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำและความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสุโขทัย,” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518.

⁵² A.L. Baldwin, J. Kalhorn and F. Breeze. “Pattern of parent behavior,” *Psychological Monograph*. No.3 Vol.58, 1945, อ้างอิงจาก เสริมเกียรติ พรหมสุข. “อิทธิพลการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณธรรมพลเมืองของนักเรียน ป.5 ในจังหวัดร้อยเอ็ด,” (ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518).

ประณต เล็กสวาสดิ์⁵⁴ พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมากและความคุมแน่นจะมีลักษณะความเป็นผู้นำสูงสุด

จิตลักษณะที่มีลักษณะใกล้เคียงกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง หรือมีส่วนก่อให้เกิดความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง อีกประการหนึ่งคือการมีวินัยในตนเอง ซึ่งหากบุคคลมีวินัยแห่งตนแล้วก็สามารถบังคับการกระทำของตนให้เป็นไปตามต้องการได้ นั่นคือหากบุคคลผู้มีวินัยแห่งตนต้องการกระทำการใด ๆ ทางการเมือง บุคคลผู้นั้นจะต้องมีวิธีการกระทำอย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้พบได้จาก ผลงานการวิจัยของ สุนารี เตชะโชควิวัฒน์⁵⁵ พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสามารถปลูกฝังให้มีจิตลักษณะและพฤติกรรมด้านการมีวินัยทางสังคมของเด็ก

ปฐม กลิ่นดอกไม้⁵⁶ พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยทำให้มีวินัยทางสังคม ปฏิบัติตามมาตรฐานหรือบรรทัดฐานของสังคม วิวาห์วัน มูลสถาน⁵⁷ พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมีวินัยในตนเอง ซึ่งหมายความว่าบุคคลผู้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากจะเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองมาก การที่บุคคลมีวินัยในตนเองทำให้สามารถบังคับตนให้มีพฤติกรรมตามที่ต้องการ (ในทิศทางที่ถูกต้อง) ได้ ซึ่งหากเป็นความต้องการในทางการเมืองแล้วผู้ที่มีวินัยแห่งตนย่อมสามารถกระทำการบรรลุเป้าหมายอันเป็นการกระทำที่เรียกว่าประสิทธิภาพทางการเมืองได้

⁵⁴ ประณต เล็กสวาสดิ์. “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การพึ่งพาผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับผิดชอบ,”

⁵⁵ สุนารี เตชะโชควิวัฒน์. “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง,” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527).

⁵⁶ ปฐม กลิ่นดอกไม้. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับวินัยทางสังคม โดยศึกษาในเด็กที่มีมารดาเลี้ยงดู และเด็กที่ผู้อื่นเลี้ยง,” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525).

⁵⁷ วิวาห์วัน มูลสถาน. “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู และความมีวินัยในตนเอง,” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522).

ประณต เล็กสวาสดี⁵⁸ และวารินทร์ ม่วงสุวรรณ⁵⁹ พบว่า วัยรุ่นที่เขียนรายงานมาว่า ตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก จะมีวินัยทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นที่รายงานว่า ตนถูกเลี้ยงดูแบบรักน้อย

สามารถกล่าวสรุปตรงนี้ได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นสามารถสร้างคุณลักษณะพื้นฐานสำหรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในทางการเมือง เวสเลย์ ซี. เบคเกอร์ (Wesley C. Backer)⁶⁰ กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้เสรีภาพแก่เด็ก ทำสิ่งใด ๆ ด้วยตนเองและมีความรับผิดชอบต่อการกระทำนั้นด้วย ซึ่งการอบรมแบบนี้ถือว่าพ่อแม่ให้การยอมรับเด็ก และการยอมรับเด็กมีผู้ทำการวิจัย พบว่า เด็กที่ได้รับการยอมรับจากพ่อแม่จะเป็นเด็กที่มีความมั่นใจในตนเอง มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง มีความร่วมมือ และได้รับการยอมรับจากเพื่อน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้คือพฤติกรรมประชาธิปไตยนั่นเอง ซึ่งตรงกันกับข้อสรุปของ ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก⁶¹ อันเป็นข้อสรุปจากรายงานการวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูว่าการอบรมเลี้ยงดูที่ก่อให้เกิดเกิดลักษณะดีงามได้โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ซึ่งลักษณะที่ดีงาม ได้แก่ การมีความรับผิดชอบ มีวินัยทางสังคม และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ลักษณะที่พึงปรารถนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่จะกล่าวถึงในที่นี้ ได้แก่ ความรู้สึกรักมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความเชื่อมั่นในการเมืองระบอบประชาธิปไตยว่าเป็นระบอบที่นักการเมืองสามารถบริหารประเทศให้มีความมั่นคงเจริญรุ่งเรืองได้ และการเมืองเป็นเรื่อง

⁵⁸ ประณต เล็กสวาสดี. “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การพึ่งพาผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับผิดชอบ,”

⁵⁹ วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและควบคุมกับความเอื้อเฟื้อและวินัยทางสังคม,” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517).

⁶⁰ Wesley C. Backer. “Consequences of different kinds of parental discipline,” in *Review of Child Development Research*. edited by Hoffman M.L. and L.W. Hoffman, (New York, Resseu Sage Foundation, 1964), p.396.

⁶¹ ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. *จริยธรรมของเยาวชนไทย*. (รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519).

ของทุกคนซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกัน นั่นคือการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนต้องกระทำร่วมกัน ซึ่งสิ่งที่พึงปรารถนาเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยดังกล่าวแล้ว

ในทางตรงกันข้ามหากการอบรมเลี้ยงดูไม่เป็นประชาธิปไตยแล้วสิ่งที่พึงปรารถนาดังกล่าวไม่น่าจะเกิดขึ้นจากงานวิจัยของเสาวลักษณ์ จุมพลพงษ์⁶² พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษหรือควบคุมแบบเข้มงวดทำให้เด็กมีผลการเรียนตกต่ำ ซึ่งผลการวิจัยนี้หากเทียบผลการเรียนกับการเรียนรู้พฤติกรรมทางการเมือง หรือค่านิยมที่พึงปรารถนาแล้วก็จะได้ผลต่ำเช่นกัน

ดนัย งามมานะ⁶³ พบว่า เด็กนักเรียนในระดับประถมปลายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จะมีความรับผิดชอบน้อยกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดมาก ทำให้เด็กมีความเป็นประชาธิปไตยตามไปด้วย⁶⁴

รัญจวน คำวชิรพิทักษ์⁶⁵ พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะเป็นคนที่ไม่ค่อยกล้าแสดงออก ซึ่งหมายความว่า การอบรมแบบปล่อยปละละเลยเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ใช่ประชาธิปไตย เป็นเหตุให้เด็กไม่กล้าแสดงออก ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เอื้อต่อการมีพฤติกรรมส่วนรวม ฉะนั้นการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ไม่น่าจะส่งเสริมให้เยาวชนมีพื้นฐานสำหรับการมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้

⁶² เสาวลักษณ์ จุมพลพงษ์. “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู นิสัยในการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และสังคมศึกษา,” (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2527).

⁶³ ดนัย งามมานะ. “ความรู้สึกรับผิดชอบความอยากรู้อยากเห็นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยกับแบบเอาใจใส่มากเกินไป,” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518).

⁶⁴ สมพงษ์ อธิพัฒน์. “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบ,” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517).

⁶⁵ รัญจวน คำวชิรพิทักษ์. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัฐบาลของกรุงเทพมหานคร,” (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524).

อัญญรัตน์ จิรวงศ์ศร⁶⁶ พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมเป็นเด็กที่ไม่ค่อยมีเหตุผล เช่น ไม่เข้าใจว่าเหตุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นมีเหตุเนื่องมาจากอะไร ฉะนั้นการไม่สามารถเข้าใจที่มาของเหตุได้ย่อมเป็นการง่ายที่นำไปสู่การใช้อารมณ์และกำลังรุนแรง ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่น่าพึงปรารถนาของสังคมที่ยึดระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบปกครอง

สำหรับด้านเพศกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ยูวดี แสงทอง⁶⁷ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ทั้งชายและหญิงจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศ พบว่า เด็กนักเรียนหญิงได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากกว่านักเรียนชาย และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดน้อยกว่านักเรียนชายอีกด้วย

ระดับการศึกษาของพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการมีประสิทธิภาพทางการเมืองคือ การวิจัยของกฤตยา กฤษฏาวุฒิ⁶⁸ พบว่า เด็กที่พ่อแม่มีระดับการศึกษาสูง (ระดับอุดมศึกษา) จะฝึกบุตรชายด้านความสัมฤทธิ์ผลมากกว่าเด็กที่พ่อแม่มีระดับการศึกษาต่ำ (ระดับประถมศึกษา)

กรอบความคิดการวิจัย

จากการประมวลแนวคิดและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัยนี้ เราจะเห็นว่าบทบาทของครอบครัวซึ่งมีบทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งเป็นบทบาทพื้นฐานในอันจะสร้างเสริมค่านิยมความเชื่อ แบบแผนความประพฤติหรือพฤติกรรมให้แก่เด็กหรือเยาวชนอันเป็นสมาชิกรุ่นใหม่ในครอบครัว โดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก

⁶⁶ อัญญรัตน์ จิรวงศ์ศร. “การเปรียบเทียบความเชื่อในอัตตลิจิต ของนักเรียนที่มีเพศ ระดับการศึกษาของบิดามารดา และการอบรมเลี้ยงดูตามรายงานของตนเองต่างกัน,”

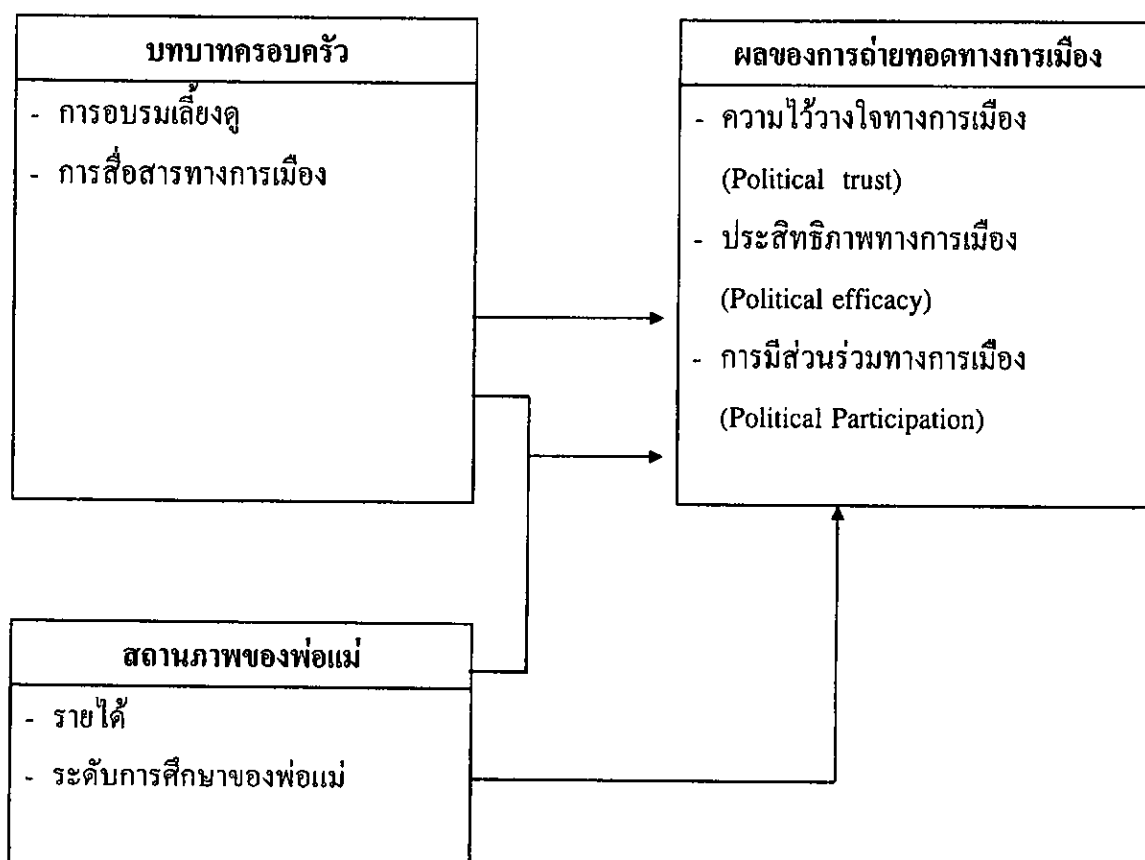
⁶⁷ ยูวดี แสงทอง. “การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อบุคลิกภาพเก็บตัว - แสดงตัว และความเกรงใจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1,” (ปริญญานิพนธ์บัณฑิต สาขาจิตวิทยาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2528).

⁶⁸ กฤตยา กฤษฏาวุฒิ. “การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกภาพของบุตรที่บิดามารดามีระดับการศึกษาต่างกัน,” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513).

หรือผู้ปกครองกับเด็กเยาวชนที่มีลักษณะของการให้ความรักความอบอุ่น ใช้เหตุผลไม่ลงโทษทางกายหรือความรุนแรง และความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกในแง่ของการสื่อสารทางการเมืองภายในครอบครัว ซึ่งเป็นมิติหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูที่มีสาระทางการเมืองที่สามารถถ่ายทอดไปสู่เด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นกระบวนการทางสังคมที่ก่อให้เกิดผลทางการเมืองในตัวบุคคล คือ 1) การเรียนรู้ทางการเมืองในแง่ของความไว้วางใจทางการเมือง ซึ่งเป็นความรู้สึก ความมั่นใจ หรือศรัทธาต่อระบบทางการเมือง หรือนักการเมืองอันเป็นบุคคลทางการเมือง 2) ความมีประสิทธิภาพทางการเมืองเป็นความรู้สึก ความเชื่อของบุคคลว่าตนเองสามารถทำหรือดำเนินการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ และ 3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นความสนใจและการเข้าไปมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

บทบาทครอบครัวอันได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูการสื่อสารทางการเมืองและมีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้อง คือ ฐานะทางเศรษฐกิจหรือรายได้ และระดับการศึกษาของบิดามารดา ต่างก็เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลการถ่ายทอดทางการเมือง

จากกรอบแนวคิดข้างต้นสามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพ กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 เด็กนักเรียนในครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากจะ
ได้รับผลของการถ่ายทอดทางการเมืองมากกว่าเด็กนักเรียนในครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบ
ประชาธิปไตยน้อย

สมมติฐานที่ 2 เด็กนักเรียนในครอบครัวที่มีการสื่อสารทางการเมืองในครอบครัวสูง
จะได้รับการถ่ายทอดทางการเมืองสูงกว่าเด็กนักเรียนในครอบครัวที่มีการสื่อสารทางการเมืองน้อย

สมมติฐานที่ 3 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและการสื่อสารทางการเมืองสามารถ
ร่วมกันทำนายผลของการถ่ายทอดทางการเมืองได้

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

ในบทนี้เป็นการกล่าวถึงวิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาบทบาทครอบครัวในการถ่ายทอดทางการเมืองให้กับนักเรียนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวที่มีลักษณะแบบประชาธิปไตย เด็กจะมีความรู้หรือได้รับการถ่ายทอดทางการเมืองมากน้อยเพียงใด และเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีการสื่อสารทางการเมืองที่แตกต่างกันแล้ว เด็กจะได้รับผลของการถ่ายทอดทางการเมืองแตกต่างกันหรือไม่ และเพื่อศึกษาว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและการสื่อสารทางการเมืองภายในครอบครัวนั้นจะสามารถร่วมกันทำนายผลของการถ่ายทอดทางการเมืองได้มากน้อยเพียงใด โดยในวิจัยนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ถูกสุ่มมาจากประชากรที่เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาทั้งหมดในเขตการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 775 คน การเลือกโรงเรียนแบบเจาะจงจำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดปริณายก โรงเรียนประถมราชวินิต โรงเรียนสวัสดิวิทยา โรงเรียนสายน้ำผึ้ง และโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ แล้วใช้แบบสอบถามถามนักเรียนชั้น ป.5 และ ป.6

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

จากกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ ตัวแปรที่ศึกษามี 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวแปรอิสระ อันได้แก่ บทบาทของครอบครัว ซึ่งมี 2 ตัวแปรคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการสื่อสารทางการเมืองในครอบครัว 2) กลุ่มตัวแปรตาม อันได้แก่ ผลของการถ่ายทอดทางการเมือง ที่มี 3 ด้าน คือ ความไว้วางใจทางการเมือง (Political trust) การมีประสิทธิภาพทางการเมือง (Political efficacy) และการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) และ 3) กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ ระดับการศึกษาของพ่อแม่ ซึ่งมีรายละเอียดในการศึกษาดังนี้

กลุ่มตัวแปรอิสระ การวิจัยนี้มีตัวแปรอิสระที่ศึกษา 2 ตัวแปรคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งมีแนวทางในการศึกษาดังนี้

1) **การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย** หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก ในลักษณะที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูลูกแบบให้เหตุผล ให้ความรัก ความอบอุ่น มีการลงโทษทางจิต

ที่ไม่ใช้ความรุนแรงหรือการลงโทษทางกาย เช่น การทุบตี รั้งพืงปัญหาหรือความคิดเห็นของลูกอย่างเปิดอกหรือจริงใจ มีความยุติธรรม พ่อแม่มีความอดทน ไม่ตามใจหรือไม่เข้มงวดมากเกินไป และพ่อแม่ให้ลูกมีเสรีภาพ ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามความเหมาะสม และให้เด็กมีส่วนร่วมรับผิดชอบในบ้าน

2) การสื่อสารทางการเมืองในครอบครัว หมายถึง การที่ครอบครัวมีการพูดคุย ถกเถียง ปัญหาทางการเมืองที่มีผลทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางการเมือง มีความผูกพันทางการเมือง และเด็กมีพัฒนาการทางการเมืองตามความเหมาะสมกับวัย

กลุ่มตัวแปรตาม การวิจัยนี้มีตัวแปรตามหลักที่ศึกษา คือ ผลของการถ่ายทอดทางการเมืองที่เป็นการศึกษาถึงความสามารถของพ่อแม่ที่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ทศนคติ ค่านิยมทางการเมืองให้กับลูกซึ่งเป็นสมาชิกของครอบครัว โดยในการวิจัยนี้วัดผลของการถ่ายทอดทางการเมืองใน 3 ด้านคือ ความไว้วางใจทางการเมือง การมีประสิทธิภาพทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

1) ความไว้วางใจทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกเชื่อมั่นหรือการขาดความเชื่อมั่นของเด็กที่มีต่อรัฐบาล นักการเมือง หรือข้าราชการ รวมถึงบุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องกับการเมือง และมีความไว้วางใจในสภาพแวดล้อมทางการเมือง และการมองโลกและเพื่อนมนุษย์ในแง่ดี

2) ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกของเด็กว่า ตนเองมีความเข้าใจการเมือง การปกครอง และมีความรู้สึกว่าเขาสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองได้ รวมถึงการมีความรู้สึกว่าเขาสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจทางการเมือง และมีความสามารถในการใช้สิทธิพลต่อการกระทำหรือกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง

3) การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่เด็กนักเรียนมีความกระตือรือร้นในกิจกรรมทางการเมืองของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม รวมทั้งการติดตามข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการอภิปรายแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมถึงการมีเป้าหมายที่จะเป็นผู้นำทางการเมือง

กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของเด็กนักเรียน การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาในเขตการศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งมีตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเด็กนักเรียนที่ศึกษาทั้งหมด 4 ตัวแปรคือ เพศ ระดับชั้นเรียน นุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ อาจเป็นการอาศัยอยู่กับพ่อแม่ หรืออาศัยอยู่กับคนอื่น และระดับการศึกษาของพ่อและแม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้มีแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรเพื่อกำหนดขอบข่ายในการศึกษา รวมถึงการสร้างค่านิยมปฏิบัติการของตัวแปรที่ศึกษา และการใช้เป็นแนวทางในการสร้างแนวคำถามในเครื่องมือที่ใช้ในการวัดตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัว
2. การดำเนินการสร้างข้อคำถามในแบบวัดที่เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งสร้างขึ้นตามค่านิยมปฏิบัติการในแต่ละตัวแปร
3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการนำแบบวัดทั้งหมด 3 ตัวแปร คือ แบบวัดการอบรมเลี้ยงดู แบบวัดการสื่อสารทางการเมือง และแบบวัดผลของการถ่ายทอดทางการเมืองไปทดลองใช้ (tryout) ด้านการสำรวจคุณภาพของเครื่องมือด้านการวิเคราะห์อำนาจจำแนกของข้อคำถามแต่ละข้อ (discrimination power) ด้วยการวิเคราะห์ค่า t รายข้อ โดยในการวิจัยนี้เลือกใช้ค่า t รายข้อที่มีค่าตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป โดยในที่นี้ทำการวิเคราะห์ค่า t 2 ครั้ง เพื่อตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก และการวิจัยนี้ยังวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือด้านความเชื่อมั่นของแบบวัด (reliability) ด้วยการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟา (α - coefficient)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ประกอบไปด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียนและแบบวัดตัวแปรต่าง ๆ ออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนตัวของเด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ การอาศัยอยู่ การศึกษาของพ่อ การศึกษาของแม่ การศึกษาของผู้ปกครอง (ในกรณีที่ไม้อาศัยอยู่กับพ่อแม่) และรายได้ของครอบครัวต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นตัวแปรอิสระที่มี 2 ตัวแปร คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการสื่อสารทางการเมืองภายในครอบครัว และตัวแปรตามที่เป็นผลของการถ่ายทอดทางการเมืองที่การวิจัยนี้ศึกษาใน 3 ด้าน คือ ความไว้วางใจทางการเมือง ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีองค์ประกอบที่เป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และใช้เหตุผล โดยแบบวัดตัวแปรนี้ประกอบไปด้วยการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน จำนวน 20 ข้อ และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

จำนวน 20 ข้อ แต่ละข้อจะเป็นข้อความเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อลูกตามการรับรู้ของลูก โดยแต่ละข้อความจะมีมาตรประเมินค่า 4 ระดับ คือ “จริงที่สุด” “จริง” “ไม่จริง” และ “ไม่จริงเลย” ซึ่งผลจากการตรวจสอบคุณภาพแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชากรปีไทย พบว่าการวิเคราะห์ครั้งที่ 1 มีพิสัยค่า t เท่ากับ 0.47 - 14.19 ดังนั้นในการวิเคราะห์ค่า t ครั้งที่สองโดยตัดข้อที่มีค่า t ต่ำกว่า 2.00 ออก จึงเหลือแบบวัดตัวแปรนี้จำนวน 19 ข้อ ซึ่งจากการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือครั้งที่ 2 พบว่า มีพิสัยของคะแนนเท่ากับ 84 - 151 มีพิสัยค่า t เท่ากับ 2.92 - 14.10 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งหมด (α - coefficient) เท่ากับ 0.83

แบบวัดการสื่อสารทางการเมืองในครอบครัว เป็นแบบวัดปริมาณการสื่อสาร การพูดคุย และการสนทนาทางด้านการเมืองของสมาชิกในครอบครัว จำนวน 15 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมินค่า 4 ระดับ คือ “จริงที่สุด” “จริง” “ไม่จริง” และ “ไม่จริงเลย” ซึ่งผลจากการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ พบว่า จากการวิเคราะห์ครั้งที่ 1 มีพิสัยค่า t เท่ากับ 8.41-16.71 ซึ่งในแบบวัดทุกข้อมีค่า t มากกว่า 2.00 ดังนั้นแบบวัดฉบับนี้จึงใช้ทั้งหมด 15 ข้อ และผลจากการวิเคราะห์ค่า t รายข้อครั้งที่ 2 ได้พิสัยของค่า t เท่ากับ 8.14 - 15.95 และได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งหมดเท่ากับ 0.82

แบบวัดการมีประสิทธิภาพทางการเมือง เป็นแบบวัดที่มีข้อความเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกของเด็กว่า ตนเองมีความเข้าใจทางการเมือง การปกครอง มีความสามารถเปลี่ยนแปลงการเมือง การปกครองได้ มีพลังอำนาจ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง มีความสามารถในการใช้อิทธิพลต่อการกระทำหรือกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง จำนวน 9 ข้อ โดยมีมาตรประเมินค่า 4 ระดับ คือ “จริงที่สุด” “จริง” “ไม่จริง” และ “ไม่จริงที่สุด” ผลจากการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อจากการวิเคราะห์ครั้งที่ 1 ได้พิสัยค่า t เท่ากับ 5.39 - 10.35 พิสัยของค่า t จากการวิเคราะห์ครั้งที่ 2 เท่ากับ 7.63 - 16.49 และจากการ วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งหมดเท่ากับ 0.763

แบบวัดความไว้วางใจทางการเมือง เป็นแบบวัดความรู้สึกของเด็กที่มีความเชื่อมั่นต่อรัฐบาล นักการเมือง ข้าราชการ บุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องทางการเมือง และมีความไว้วางใจในสภาพแวดล้อมทางการเมือง มองโลกและเพื่อนมนุษย์ในแง่ดี ซึ่งแบบวัดนี้มีทั้งหมด 21 ข้อ โดยมีมาตรประเมินค่า 4 ระดับ “จริงที่สุด” “จริง” “ไม่จริง” และ “ไม่จริงที่สุด” ผลจากการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อครั้งที่ 1 ได้พิสัยค่า t เท่ากับ 0-79 - 12.33 และจากการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อครั้งที่ 2 โดยใช้จำนวนข้อเท่าเดิม พบว่า ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อที่มีค่าพิสัยของคะแนน t เท่ากับ 2.07 - 15.31 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งหมดเท่ากับ 0.842

แบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการวัดความกระตือรือร้นของเด็กนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมทางการเมืองของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นทางตรง ทางอ้อม การติดตามข่าวสาร การแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็น และการอภิปรายการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมถึงการมีเป้าหมายที่จะเป็นผู้นำทางการเมือง โดยแบบวัดฉบับนี้มีทั้งหมด 15 ข้อ จากผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ จากผลการวิเคราะห์ครั้งที่ 1 พบว่า ค่าพิสัยของการวิเคราะห์ค่า t เท่ากับ 3.64 - 12.72 และค่าพิสัยของค่า t รายข้อของการวิเคราะห์ครั้งที่ 2 มีค่าเท่ากับ 4.80 - 17.23 และจากการวิเคราะห์ครั้งที่ 2 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งหมดเท่ากับ 0.78

กล่าวโดยสรุปแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ตอน ตอนแรกเป็นแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนตัว และตอนที่ 2 เป็นแบบวัดที่เก็บข้อมูลของตัวแปรอิสระ อันได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ที่เป็นแบบวัดจำนวน 40 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 และการสื่อสารทางการเมือง เป็นแบบวัดจำนวน 15 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 และแบบวัดที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของตัวแปรตาม อันได้แก่ ผลของการถ่ายทอดทางการเมือง ที่ประกอบด้วย การมีประสิทธิภาพทางการเมืองจำนวน 9 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .076 ความไว้วางใจทางการเมือง จำนวน 21 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 และการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวน 15 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 รวมแบบวัดผลของการถ่ายทอดทางการเมืองมีแบบวัดทั้งหมด 45 ข้อ ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดผลของการถ่ายทอดทางการเมืองเท่ากับ 0.68 รวมจำนวนข้อคำถามในแบบวัดในการวิจัยมีทั้งหมด 100 ข้อ

การดำเนินการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง ในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 775 คน โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามและแบบวัดด้วยตัวเอง โดยมีผู้วิจัยได้อธิบายและชี้แจงแนวทางการตอบแบบวัด พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบวัดและความสมบูรณ์ของการตอบแบบวัดให้ครบทุกข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้สถิติในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ในการวิจัยนี้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้ค่า t - test รายข้อ และการตรวจสอบ

คุณภาพของแบบวัดทั้งฉบับ อันได้แก่ ความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ส่วนการทดสอบสมมติฐานนั้น สถิติที่ใช้ได้แก่ t-test และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ปริมาณการทำนายในการวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Multiple Regression Analysis : Stepwise) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ด้านคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS PC[†]

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ ตามที่ปรากฏในบทที่ 1 งานวิจัยนี้ขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 เป็นการนำเสนอลักษณะของตัวแปรที่ศึกษา และตอนที่ 2 เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะของตัวอย่างที่ศึกษา

การวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 775 คน โดยลักษณะของตัวอย่างหรือลักษณะพื้นฐานของตัวอย่างที่ศึกษามีทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ ชั้นปี เพศ บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ระดับการศึกษาของพ่อ ระดับการศึกษาของแม่ และรายได้ของครอบครัว ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ตาราง 1 ลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นปี		
5	356	46.1
6	417	53.9
*	2	-
เพศ		
ชาย	339	44.4
หญิง	424	55.6
*	12	-
บุคคลที่อาศัย		
พ่อแม่	661	93.4
คนอื่น ๆ	47	6.6
*	67	-

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษาพ่อ		
ประถมศึกษา	179	28.9
มัธยมศึกษา	94	15.2
ปวช./ปวส.	69	11.1
ปริญญาตรี	203	32.7
ปริญญาโท	75	12.1
*	155	-
การศึกษาแม่		
ประถมศึกษา	234	37.9
มัธยมศึกษา	69	11.2
ปวช./ปวส.	74	12.0
ปริญญาตรี	187	30.3
ปริญญาโท	54	8.7
*	157	-

รายได้ พิสัย 500 - 95,000 บาท $X = 23705.26$ $S.D. = 18403.89$

* ข้อมูลไม่สมบูรณ์ไม่ได้นำมาวิเคราะห์

จากตาราง 1 ตัวอย่างที่ศึกษาในงานวิจัยนี้เป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 356 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 417 คน คิดเป็นร้อยละ 53.9 เป็นชาย 339 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 หญิง 424 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 อาศัยอยู่กับพ่อแม่จำนวน 661 คน คิดเป็นร้อยละ 93.4 และอาศัยอยู่กับคนอื่น จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6 ระดับการศึกษาของพ่อ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 28.9 ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 ปริญญาตรี จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 และจบการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 สำหรับการศึกษาของแม่นั้น ผลการวิเคราะห์ พบว่า จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 37.9 ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 11.2 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ปริญญาตรี จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 และ

ปริญญาโท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 สำหรับผลการวิเคราะห์ตัวแปรรายได้นั้น ผลจากการวิเคราะห์พบว่า มีความคลาดเคลื่อนมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กนักเรียนผู้ตอบไม่สามารถประมาณหรือทราบรายได้ของครอบครัวอย่างแท้จริงได้ ในการวิจัยนี้จึงไม่นำตัวแปรรายได้มาเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงไม่นำเสนอในที่นี้ ดังนั้นกล่าวโดยสรุปลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษานี้ได้ว่า สัดส่วนของจำนวนนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงมีสัดส่วนที่พอ ๆ กัน คือ ชาย ร้อยละ 44.4 และหญิงร้อยละ 55.6 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ คือร้อยละ 93.4 ระดับการศึกษาของพ่อ นั้น ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คือร้อยละ 32.8 รองลงมาคือ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนระดับการศึกษาของแม่นั้น จะใกล้เคียงกับพ่อ กล่าวคือ จบระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 37.9 และจบระดับปริญญาตรี ร้อยละ 30.3

สำหรับผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น อันได้แก่ พิสัย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยนี้ ที่แบบวัดที่ใช้ในการศึกษาทุกตัวแปรเป็นแบบวัดแบบประเมินค่า ที่มีมาตรประกอบ 4 ระดับ รายละเอียดปรากฏในบทที่ 3 ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรอิสระที่ 2 ตัวแปรคือ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ที่ประกอบไปด้วย แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน จำนวน 20 ข้อ และแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จำนวน 20 ข้อ รวมเป็นแบบวัดที่ใช้ในการศึกษาตัวแปรนี้ทั้งหมด 40 ข้อ ซึ่งพิสัยของคะแนนจะอยู่ระหว่าง 40 - 160 คะแนน และ 2) การสื่อสารทางการเมืองภายในครอบครัว แบบวัดที่ใช้ในการศึกษาในตัวแปรนี้มีทั้งหมด 15 ข้อ พิสัยของคะแนนจะอยู่ระหว่าง 15 - 60 คะแนน สำหรับตัวแปรตามนั้นในการวิจัยศึกษาผลของการถ่ายทอดทางการเมืองที่ศึกษาใน 3 ด้าน คือ 1) ความมีประสิทธิภาพทางการเมืองที่ศึกษา โดยใช้แบบวัดจำนวน 9 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 9 - 36 คะแนน 2) ความไว้วางใจทางการเมือง ใช้แบบวัดจำนวน 21 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 21 - 84 คะแนน และ 3) การมีส่วนร่วมทางการเมือง ใช้แบบวัดจำนวน 15 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 - 60 คะแนน รวมเป็นแบบวัดที่ใช้ในการศึกษาตัวแปรผลของการถ่ายทอดทางการเมืองทั้งหมด 45 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 45 - 180 คะแนน ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ตาราง 2 พิสัยของคะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระ และตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปร	พิสัย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ตัวแปรอิสระ			
1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (40 ข้อ)	89 - 157	126.234	10.48
- รักสนับสนุน (20 ข้อ)	39 - 80	64.13	6.43
- ไร้เหตุผล (20 ข้อ)	39 - 79	61.82	5.54
2. การสื่อสารทางการเมือง (15 ข้อ)	20 - 59	41.45	6.71
ตัวแปรตาม			
ผลของการถ่ายทอดทางการเมือง (45 ข้อ)	77 - 168	126.12	14.53
- ประสิทธิภาพทางการเมือง (9 ข้อ)	11 - 36	23.31	4.23
- ไร้วางใจทางการเมือง (21 ข้อ)	31 - 82	62.71	7.61
- มีส่วนร่วมทางการเมือง (15 ข้อ)	21 - 60	39 -88	6.37

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรอิสระ 2 ด้าน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 89 - 157 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 126.24 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.48 จากผลการวิเคราะห์ที่ได้ แสดงให้เห็นว่า พ่อแม่ของเด็กนักเรียนที่เป็นตัวอย่างที่ศึกษา มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก และจากการวิเคราะห์ผลของตัวแปรการสื่อสารทางการเมือง พบว่า มีพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 - 59 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 41.45 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.71 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวของเด็กนักเรียนที่ศึกษามีการสื่อสารทางการเมืองในแต่ละครั้งมาก เมื่อพิจารณาจากพิสัยและค่าเฉลี่ยที่เป็นผลของการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับผลของการวิเคราะห์ตัวแปรตาม คือ ผลของการถ่ายทอดทางการเมืองเบื้องต้น พบว่า มีพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 77 - 168 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 126.12 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.53 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เด็กนักเรียนที่ศึกษาได้รับผลของการถ่ายทอดทางการเมืองค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยและเมื่อพิจารณาผลของถ่ายทอดทางการเมืองที่แยกพิจารณาออกเป็น 3 ด้าน คือ ประสิทธิภาพทางการเมือง มีพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 11 -

36 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.31 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.23 แสดงให้เห็นว่า เด็กนักเรียนมีความเข้าใจในการเมืองการปกครอง และมีความรู้สึกว่ามีพลังหรืออิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง และมีความสามารถในการใช้อิทธิพลคือการกระทำ หรือกิจกรรมทางการเมือง การปกครองค่อนข้างมาก สำหรับความไว้วางใจทางการเมืองนั้น ผลจากการศึกษาพบว่า มีพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 31 - 82 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 62.71 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.61 แสดงให้เห็นว่า เด็กที่เชื่อมั่นต่อรัฐบาลต่อนักการเมืองและต่อสภาพแวดล้อมและมีการมองโลกและเพื่อนมนุษย์ในแง่ดีค่อนข้างมาก และตัวแปรสุดท้ายคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า มีพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 21 - 60 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 39.88 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.37 จะเห็นได้ว่า เด็กนักเรียนมีความกระตือรือร้นในกิจกรรมทางการเมืองของโรงเรียนและมีการแลกเปลี่ยน อภิปราย และแสดงความคิดเห็นทางการเมืองค่อนข้างมาก สรุปได้ว่า เด็กนักเรียนที่ศึกษามีลักษณะทางจิตที่ศึกษาทุกลักษณะทางจิตในระดับสูง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย และจากการพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า คะแนนที่ได้จากการวัดจิตลักษณะของเด็กชั้นประถมศึกษา มีความแปรปรวนค่อนข้างน้อย

ตอนที่ 2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน 3 ข้อ รายละเอียดปรากฏในบทที่ 2 ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 1 “เด็กนักเรียนในครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก จะได้รับผลของการถ่ายทอดทางการเมืองมากกว่าเด็กนักเรียนในครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย” การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานในข้อนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติ t-test เพื่อทดสอบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน จะได้รับผลของการถ่ายทอดทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐานนั้น ผู้วิจัยเลือกเฉพาะตัวอย่างที่มีค่าตอบสมบูรณ์มาวิเคราะห์เพื่อได้ผลการวิเคราะห์ที่มีค่าน่าเชื่อถือ ดังนั้น จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์แต่ละสมมติฐานจึงไม่เท่ากันและมีจำนวนนักเรียนน้อยกว่าที่นำเสนอไว้ในบทที่ 3 และในรายงานลักษณะข้อมูลพื้นฐานในตาราง 2 ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ จำนวนนักเรียนนั้นเท่ากับ 477 คน ค่าเฉลี่ยของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีค่าเท่ากับ 120.99 ดังนั้นในการแบ่งกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยออกเป็น 2 กลุ่ม ในการวิจัยนี้ใช้ค่าเฉลี่ย ซึ่งนักเรียนที่มีคะแนนมากกว่า 120.99 เป็นกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก และกลุ่มนักเรียนที่มีคะแนนน้อยกว่า 120.99 เป็นกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย ซึ่งผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน ปรากฏดังนี้

ตาราง 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลของการถ่ายทอดทางการเมือง เมื่อพิจารณาจากการอบรม
เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

กลุ่ม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t
การอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย				
มาก	256	127.25	14.47	
น้อย	221	119.23	12.38	6.53***

*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

จากตาราง 3 เห็นได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก ได้รับผล
การถ่ายทอดทางการเมืองมากกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 127.25) เด็กนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู
แบบประชาธิปไตยน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 119.23) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งผลการ
วิเคราะห์นี้สนับสนุนสมมติฐานข้อ 1

ผลการวิเคราะห์ตามสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 2 “เด็กนักเรียนในครอบครัวที่มีการสื่อสารทางการเมืองภายในครอบครัว
สูง จะได้รับการถ่ายทอดทางการเมืองสูงกว่าเด็กนักเรียนในครอบครัวที่มีการสื่อสารทางการเมือง
น้อย” การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 นี้ ผู้วิจัยจะใช้สถิติ t-test เพื่อทดสอบว่า
เด็กนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีการสื่อสารทางการเมืองต่างกัน จะได้รับการถ่ายทอดทางการเมือง
แตกต่างกันหรือไม่ และจำนวนตัวอย่างที่มีความสมบูรณ์ที่นำมาวิเคราะห์ในสมมติฐานนี้ มี
จำนวน 537 คน และค่าเฉลี่ยของคะแนนการสื่อสารทางการเมืองในครอบครัวนั้นมีค่าเท่ากับ 41.45
ดังนั้นในการแบ่งกลุ่มนักเรียนในการทดสอบสมมติฐานที่แบ่งเป็น 2 กลุ่มนั้น นักเรียนที่มีคะแนน
การสื่อสารทางการเมืองมากกว่า 41.45 จะเป็นกลุ่มสูง ส่วนนักเรียนที่มีคะแนนการสื่อสารทางการเมือง
น้อยกว่า 41.45 จะเป็นกลุ่มต่ำ ซึ่งผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานมีดังนี้

ตาราง 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลของการถ่ายทอดทางการเมือง เมื่อพิจารณาตามการสื่อสารทางการเมือง

กลุ่ม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t
การสื่อสารทางการเมือง ในครอบครัว				
มาก	275	130.41	13.33	
น้อย	267	116.58	12.37	12.44***

*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

จากตาราง 4 เห็นได้ว่า เด็กนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีการสื่อสารทางการเมืองมาก จะได้รับการถ่ายทอดทางการเมืองมากกว่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 130.41) เด็กนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีการสื่อสารทางการเมืองน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 116.58) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เห็นได้ว่าสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานข้อที่ 3

สมมติฐานข้อที่ 3 “การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและการสื่อสารทางการเมืองสามารถร่วมทำนายผลของการถ่ายทอดทางการเมืองได้” การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานในข้อนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบเป็นขั้นตอน (Multiple Regression Analysis : Stepwise) โดยตัวแปรทำนายได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการสื่อสารทางการเมืองในครอบครัว และตัวแปรถูกทำนาย ได้แก่ ผลของการถ่ายทอดทางการเมือง โดยจำนวนนักเรียนที่ใช้ในการวิเคราะห์นี้เท่ากับ 444 คน ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ตาราง 5 ปริมาณการทำนายผลของการถ่ายทอดทางการเมือง เมื่อพิจารณาตามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการสื่อสารทางการเมือง

ตัวแปรเข้าสู่สมการทำนาย	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่า t	ระดับนัยสำคัญ
การสื่อสารทางการเมือง	1.26	13.83	.000
(ค่าคงที่)	73.22	19.86	.000

สหสัมพันธ์ $R = .55$ ปริมาณการทำนาย (R^2) = 30

จากตาราง 5 ตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายในการวิเคราะห์นี้ มีตัวเดียวคือ การสื่อสารทางการเมืองในครอบครัว ดังนั้นผลจากการวิเคราะห์นี้ แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารทางการเมืองในครอบครัวเป็นตัวแปรที่สามารถผลของการถ่ายทอดทางการเมืองได้เพียงตัวเดียว โดยสามารถทำนายผลของการถ่ายทอดทางการเมืองได้ร้อยละ 30 และมีระดับนัยสำคัญที่ .05 โดยได้รับการทำนายดังนี้

$$\text{ผลของการถ่ายทอดทางการเมือง} = 73.22 + 1.26 (\text{การสื่อสารทางการเมือง})$$

ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ เมื่อสรุปผลตามสมมติฐาน กล่าวได้ว่าสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยเพียงส่วนเดียว

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย “บทบาทครอบครัวในการถ่ายทอดทางการเมืองให้กับนักเรียนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวที่มีลักษณะแบบประชาธิปไตย เด็กจะมีความรู้หรือได้รับผลจากการถ่ายทอดทางการเมืองมากเพียงใด 2) เพื่อศึกษาว่าครอบครัวที่แสดงบทบาทการถ่ายทอดทางการเมือง คือ พูดคุยหรือสื่อสารทางการเมืองต่างกัน เด็กจะได้รับผลของการถ่ายทอดทางการเมืองต่างกันหรือไม่ และ 3) เพื่อศึกษาการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และบทบาทครอบครัวในด้านการพูดคุยหรือสื่อสารทางการเมืองระหว่างกันภายในครอบครัว จะสามารถร่วมกันทำนายผลของการถ่ายทอดทางการเมือง ซึ่งมีวิธีการวิจัยโดยสรุปดังนี้

วิธีการวิจัย

การวิจัย มีวิธีดำเนินการวิจัย โดยสรุปดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 775 คน ที่ถูกเลือกมาจากนักเรียนระดับประถมศึกษาในเขตการศึกษากรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา การวิจัยนี้ศึกษาตัวแปรทั้งหมด 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก กลุ่มตัวแปรอิสระมี 2 ตัวแปรคือ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และ 2) การสื่อสารทางการเมืองในครอบครัว กลุ่มที่สอง กลุ่มตัวแปรตาม ได้แก่ ผลของการถ่ายทอดทางการเมืองที่มี 3 ด้าน คือ 1) ความไว้วางใจทางการเมือง 2) ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง และกลุ่มที่สาม กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ ระดับการศึกษาของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง (กรณีที่ไม่อยู่กับพ่อแม่)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยนี้มีแนวทางในการสร้างเครื่องมือ 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การดำเนินการสร้างข้อคำถามแบบวัด และ 3) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้วยการหาค่าอำนาจจำแนกจันเนกรายข้อ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการหาค่าก็คือ ค่า t-test โดยเลือกใช้เฉพาะข้อคำถามที่มีค่า t มากกว่า 2.00 และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งหมด โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบแอลฟา (α - Coefficient) สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น เป็นแบบสอบถามฉบับเดียวที่แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนตัวของเด็ก

นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ การอาศัยอยู่ การศึกษาของพ่อ การศึกษาของแม่ การศึกษาของผู้ปกครอง (ในกรณีที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่) และตัวแปรสุดท้ายรายได้ของครอบครัว โดยเฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบวัดที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยกลุ่มตัวแปรอิสระมี 2 ตัวแปร คือ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 40 ข้อที่มีค่า t รายข้ออยู่ระหว่าง 2.92 ถึง 14.10 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ.83 และ 2) แบบวัดการสื่อสารทางการเมืองในครอบครัว จำนวน 15 ข้อ ที่มีค่า t รายข้ออยู่ระหว่าง 8.14 - 15.95 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ.82 และกลุ่มตัวแปรตามที่ศึกษาผลของการถ่ายทอดทางการเมือง ที่ประกอบไปด้วยแบบวัดที่มี 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 แบบวัดการมีประสิทธิภาพทางการเมือง จำนวน 9 ข้อ ค่า t รายข้ออยู่ระหว่าง 7.63 - 16.49 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ .76 ด้านที่ 2 แบบวัดความไว้วางใจทางการเมือง จำนวน 21 ข้อ ค่า t รายข้ออยู่ระหว่าง 2.07 - 15.31 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ .84 และด้านที่ 3 แบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวน 15 ข้อ ค่า t รายข้ออยู่ระหว่าง 4.80 - 17.23 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ .78 สำหรับตัวแปรตามผลการถ่ายทอดทางการเมือง จำนวนข้อคำถามที่ใช้ในแบบวัดมีจำนวนทั้งหมด 45 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ .68 รวมข้อคำถามที่ใช้ในการศึกษาตอนที่ 2 จำนวน 100 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ การวิจัยนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS PC⁺ และใช้สถิติค่า t -test ในการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2 และใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Multiple Regression Analysis : Stepwise) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ว่า เด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ที่อยู่ ในครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและมีการสื่อสารทางการเมืองแตกต่างกัน จะได้รับผลของการถ่ายทอดทางการเมืองแตกต่างกันหรือไม่ และตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปรที่นำมา ศึกษาจะสามารถทำนายว่าเด็กจะได้รับผลของการถ่ายทอดทางการเมืองได้หรือไม่ โดยการวิจัยนี้มี สมมติฐานในการวิจัย 3 ข้อ ซึ่งในที่นี้จะอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานดังนี้

การอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ว่า “เด็กนักเรียนในครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก จะได้รับการผลของถ่ายทอดทางการเมืองมากกว่าเด็กในครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย” ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้สนับสนุนสมมติฐานดังกล่าว โดยจากงานวิจัยของดวงเดือน พันธุนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก¹ พบผลการวิจัยที่สอดคล้องกันว่า ครอบครัวที่เป็นหน่วยทางสังคมที่ให้การอบรมเลี้ยงดู โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอบรมเลี้ยงดูที่มีลักษณะใช้เหตุผลมากและควบคุมน้อย คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนี้ เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization) ที่ทรงอิทธิพลที่สุด (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สายทิพย์ สุคติพันธ์)² ซึ่งจากผลการวิจัยนี้พบผลในทำนองเดียวกันว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก เด็กจะได้รับการผลของการถ่ายทอดทางการเมืองมากกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดความคิดที่ว่า บทบาทการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นตัวการที่ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ทางการเมือง โดยครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่พ่อแม่มีความคิดเห็น มีทัศนคติ และแสดงความสัมพันธ์กันในครอบครัวแบบประชาธิปไตย ทำให้เด็กได้รับการถ่ายทอดทางการเมืองได้ดี ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานดังกล่าว และสอดคล้องกับงานวิจัยตามทีกล่าวมาแล้ว

การอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ว่า “เด็กนักเรียนในครอบครัวที่มีการสื่อสารทางการเมืองในครอบครัวสูง จะได้รับการถ่ายทอดทางการเมืองสูงกว่าเด็กนักเรียนในครอบครัวที่มีการสื่อสารทางการเมือง” ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ พบว่า ผลการวิเคราะห์สนับสนุนสมมติฐานดังกล่าว (ตาราง 4) และผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับงานวิจัยของกาเบรียล เอ อัลมอนด์ และซิดนีย์ เวอร์มา (Gabriel A. Almond and Sidney Verba)³ ที่ได้เสนอแนวคิดว่าครอบครัวที่มีการพูดคุยถกเถียงปัญหาทางการเมือง ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมือง และเป็นต้นเหตุให้บุคคลสามารถมีพัฒนาการทางการเมืองได้ตามช่วงอายุวัย นอกจากนี้ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดที่ไบรอน มาเซียลัส (Byron Massialas) ได้นำ

¹ ดวงเดือน พันธุนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. จริยธรรมของเยาวชนไทย. (รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2519).

² พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์. การเมืองของเด็ก. (เจ้าพระยาการพิมพ์, กรุงเทพฯ 2526 หน้า 120).

³ Gabriel A. Almond and Sedney Verba. The Civic Culture Political Attitudes and democracy in Five Nations. (Boston, Little Brown and Company, 1965). p.58.

เสนอไว้ว่า ครอบครัวในฐานะหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น มีความสามารถในอันที่จะถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิด ทัศนคติ ค่านิยมทางการเมืองให้กับสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะบทบาทของพ่อแม่ ในการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการถ่ายทอดลักษณะทางการเมืองให้กับเด็ก โดยเฉพาะผลการถ่ายทอดทางการเมืองที่เป็นผลจากกระบวนการ กล่อมเกลางานทางการเมือง ซึ่งผลการวิจัยดังที่ได้กล่าวมานี้สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้อย่างชัดเจน

การอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ว่า “การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและการสื่อสารทางการเมือง สามารถร่วมกันทำนายผลของการถ่ายทอดทางการเมืองได้” จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบว่า ตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายผลของการถ่ายทอดทางการเมืองมีเพียงตัวเดียว คือ การสื่อสารทางการเมืองในครอบครัว ส่วนตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยไม่เข้าสู่สมการทำนาย (ตาราง 5) ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อผลของการถ่ายทอดทางการเมือง แต่อาจส่งผลทางอ้อมโดยผ่านลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลของการถ่ายทอดทางการเมืองที่มี 3 ด้าน คือ ความไว้วางใจทางการเมือง ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังเช่น จากงานวิจัยของ นิภา พงศ์วิรัตน์⁴ ที่พบว่า ครอบครัวที่พ่อแม่มีความสัมพันธ์กันและมีความสัมพันธ์กับลูกอย่างราบรื่น จะส่งผลให้วัยรุ่นมีความคิดเห็นหรือมีพฤติกรรมทางการเมืองไปในทิศทางที่ดี ซึ่งผลนี้อาจเป็นรอยเชื่อมต่อไปยังผลของการถ่ายทอดทางการเมือง และนอกจากนี้จากงานวิจัยของ ไพโรจน์ หวังใจชื่น (2525) ที่พบว่า นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ที่เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหา และใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้เด็กมีส่วนร่วมต่อการรับผิดชอบต่อครอบครัว และเมื่อพิจารณาถึงผลสืบเนื่องต่อการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบนี้ก็จะพื้นฐานที่ดีต่อการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยของเยาวชนที่อาจทำให้เกิดผลสืบเนื่องไปยังการได้รับผลของการถ่ายทอดทางการเมืองได้ ดังนั้นการที่การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยไม่ได้เป็นตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายผลของการถ่ายทอดทางการเมืองนี้ อาจเป็นเพราะว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยไม่ส่งผลโดยตรง อันเป็นประสบการณ์ทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการมีความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมทางการเมืองโดยอ้อม ซึ่งอาจส่งผลทางอ้อมโดยผ่านตัวแปรอื่น ดังเช่น ตัวแปรความคิดเห็นหรือพฤติกรรมทางการเมือง ความรับผิดชอบต่อครอบครัวหรือความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

⁴ นิภา พงศ์วิรัตน์. “การศึกษาปัญหาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญภาคกลาง,”)ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520).

สำหรับตัวแปรการสื่อสารทางการเมืองในครอบครัวที่เป็นตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายนั้น เป็นเพราะว่า การสื่อสารทางการเมืองมีอิทธิพลโดยตรงต่อการถ่ายทอดทางการเมือง ซึ่งจากแนวคิดของดาวสัน และคณะ (Dawson. et. al.)⁵ ที่กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญสำหรับการก่อให้เกิดการเรียนรู้หรือการกลมกลืนทางการเมืองก็คือ 1) ทักษะทางการเมืองของพ่อแม่ที่พ่อแม่เป็นผู้ชี้นำ ชักชวน หรือสอนเรื่องทางการเมืองบางประเด็นแก่ลูกอยู่เสมอ จะมีผลต่อการได้รับการถ่ายทอดของพ่อแม่ ดังเช่นการที่ลูกชอบพรรคการเมืองเดียวกับพ่อแม่ 2) การเห็นพ้องต้องกันของพ่อแม่ โดยเฉพาะพ่อแม่ที่มีความเห็นทางการเมืองสอดคล้องกัน หรือการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองให้ลูกเห็น การแสดงหรือพฤติกรรมดังกล่าวก็คือกระบวนการถ่ายทอดทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพมาก ดังนั้นการที่พ่อแม่ได้แสดงถึงทัศนคติทางการเมือง และได้สื่อสารทางการเมืองในครอบครัวด้วยกันนี้ จึงทำให้ตัวแปรการสื่อสารทางการเมืองมีผลโดยตรงต่อการถ่ายทอดทางการเมือง ดังผลการวิจัยที่ได้ปรากฏในการวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปแล้ว ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยต่อไป 2 ประการคือ

1. การวิจัยนี้ศึกษาตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่อาจมีผลโดยตรงต่อผลการถ่ายทอดทางการเมือง ที่ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรนี้ไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อการถ่ายทอดทางการเมือง แต่อาจส่งผลผ่านตัวแปรการมีพฤติกรรมทางการเมืองในทางที่ดี หรือค่านิยมทางด้านการเมือง ดังนั้นในการทำวิจัยในแนวทางนี้ต่อไปผู้วิจัยควรมีตัวแปรอีกชุดหนึ่งที่เป็นตัวแปรสื่อที่ผ่านเป็นกลุ่มตัวแปรที่ส่งผลทางอ้อมของความสัมพันธ์ของตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับผลของการถ่ายทอดทางการเมือง

2. การทำวิจัยแนวทางนี้ครั้งต่อไป สิ่งที่ต้องทำเพิ่มขึ้นจากการวิจัยนี้ก็คือ การออกแบบแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลที่ควรนำตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลของผู้ถูกศึกษามาร่วมวิเคราะห์ด้วย เพื่อให้การอภิปรายผลการวิจัยมีความชัดเจนและมีรายละเอียดมากกว่าการวิจัยนี้

⁵ Dawson, et. al, *Political Socialization*. (Boston, Little Brown an Compnay, 1972) .

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเชิงนโยบายที่เป็นผลจากการวิจัยนี้ว่า จากการศึกษาที่พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีการสื่อสารทางการเมืองมากกว่าจะได้รับผลของผลของถ่ายทอดทางการเมืองมากกว่าเด็กที่มีลักษณะดังกล่าวต่ำกว่า ดังนั้นในการสร้างเสริมลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางการเมืองแล้ว ควรเสริมสร้างหรือครอบครัวจะเป็นหน่วยทางสังคมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างเสริมลักษณะทางการเมือง ดังนั้นควรที่จะมีการวางแผนเพื่อพัฒนาครอบครัวอันเป็นสถาบันทางสังคมให้มีความสัมพันธ์และการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าว ซึ่งถือว่าการสร้างกระบวนการเรียนรู้การเมืองจากวิถีชีวิตจริงอันเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างลักษณะทางการเมืองอันถาวรได้ แนวทางการพัฒนาทางการเมืองนี้ต้องทำควบคู่ไปกับการมีระบบและสถาบันทางการเมืองที่สอดคล้องกัน การที่สังคมไปมุ่งพัฒนาเฉพาะโครงสร้างระดับมหภาค โดยละเลยระดับจุลภาคนั้นอาจทำให้การพัฒนาการเมืองระบอบประชาธิปไตยไม่ประสบผลสำเร็จได้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กฤตยา กฤษณาอุทมิ. การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกภาพของบุตรที่บิดามารดา
มีระดับการศึกษาต่างกัน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2513.
- โกศล ธรรมชาติ. การศึกษาทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับมัธยมศึกษา
เขตการศึกษา 2. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2519.
- โกศล มีคุณ. จริยศึกษาเพื่อส่งเสริมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและการหยังลึกทางสังคม.
ปริญญาานิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2523.
- จรรยา สุวรรณทัต. “บทบาทของบิดาต่อพัฒนาการเด็กในครอบครัวไทย,” ใน ประมวลบทความ
วิชาการฉบับพิเศษ พ.ศ.2525 - 2535. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- จรรยา สุวรรณทัต และลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. ประมวลสังเคราะห์ผลงานวิจัยในประเทศไทย
เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย เล่ม 2. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และเพ็ญแจ ประจันปัจจนึก. จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัย
ฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2519.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และคณะ. ปัจจัยทางจิตนิเวศที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย.
รายงานการวิจัยฉบับที่ 32 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2528.
- คณั ยงมานะ. ความรับรู้รับผิดชอบ ความอยากรู้อยากเห็นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน
ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยกับแบบเอาใจใส่มากเกินไป. ปริญญาานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518.
- ชนิตา จุริรัชย์. การศึกษาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับพฤติกรรมความก้าวร้าวของเด็กที่
นอนพักรักษาตัว ณ ตึกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลเด็ก. ปริญญาานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

- ชิรวัดน์ นิเจนตร. สภาพเชิงจิตสังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขต กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์คุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
- ทัศนาศ ทอภักดี. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความเชื่ออำนาจในตนเองของเด็กวัยรุ่นไทย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. “ประชาธิปไตย : ความหมาย ปัจจัยเอื้ออำนวยและการสร้างจิตใจ,” วารสารธรรมศาสตร์. ปีที่ 3(2) กุมภาพันธ์ 2517 : 8 - 12.
- นิภา พงศ์วิรัตน์. การศึกษาปัญหาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ภาคกลาง. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
- บรรพต วีระสัย และเพชฌัญ ศรีสุวรรณ. สังคมวิทยาการเมือง. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ : 2520.
- ประณต เล็กสวาสดี. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การฟังผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับผิดชอบ. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517.
- ปฐม กลิ่นดอกไม้. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับวินัยทางสังคม โดยศึกษาในเด็กที่มีมารดาเลี้ยงดูและเด็กที่ผู้อื่นเลี้ยงดู. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525.
- ประพันธ์ สุทธาวาส. ความก้าวร้าวกับการอบรมเลี้ยงดู. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519.
- ป๋วย โรจนนุรานนท์. “ปัจจัยที่ควรและไม่ควรสำหรับพ่อแม่,” รัฐสภาสาร. ปีที่ 20 (กันยายน 2525) : 31 - 37.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุดดิพันธ์. การเมืองของเด็ก. เจ้าพระยาการพิมพ์. กรุงเทพฯ : 2526.
- ไพโรจน์ หวังใจชื่น. การศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับทัศนคติความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนครสวรรค์. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.

- ยุวดี แสงทอง. การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อบุคลิกภาพเก็บตัว - แสดงตัว และความเกรงใจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- ราตรี ภู่วิภาดาพรรณ. ความแตกต่างในการอบรมเลี้ยงดูระหว่างพ่อแม่ที่มีลักษณะด้านความเป็นผู้นำของเด็กวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- รัญจวน คำวชิรพิทักษ์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัฐบาลของกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524.
- ลาดทองใบ ภูอภิรมย์. บทบาทครอบครัวในการป้องกันยาเสพติด. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 37 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและความคุมกับ ความเชื่อเพื่อและวินัยทางสังคม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517.
- วิواهرวัน มูลสถาน. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยในตนเอง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
- วินิจ เกตุขำ. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำและความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518.
- วิเชียร ทองนุช. เปรียบเทียบการคิดใช้เหตุผลตามหลักการอนุรักษ์และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูและภูมิหลังทางจริยธรรมต่างกัน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.
- สมพร สุทัศนีย์. ปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในเขต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2530.

- สมพงษ์ ธีรวัฒน์. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึก
รับผิดชอบ. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2517.
- เสาวลักษณ์ จุมพลพงษ์. “วิธีส่งเสริมให้เด็กมีอุดมการณ์แห่งชาติ,” วารสารแนะแนว. ปีที่ 7
(ตุลาคม - พฤศจิกายน 2515) : 67 - 72.
- สมเกียรติ พรหมสุข. อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณธรรมพลเมืองดีของนักเรียนประถม
ปีที่ 5 ในจังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2523.
- สุนารี เตชะโชควิวัฒน์. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเองและความภาคภูมิใจ
ในตนเอง. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2527.
- สุไลพร ศรีอ่อน. เจตคติของนักเรียนไทยมุสลิมในสถาบันผลิตครูจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการ
ปกครองของไทย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สงขลา. ใน เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่อง การวิจัยทางการศึกษาและ
การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา. ครั้งที่ 5 เล่ม 2 12 - 16 ตุลาคม. 2530 : 880 - 883.
- อัญญารัตน์ จิรรุ่งศฤงคาร. การเปรียบเทียบความเชื่อในอัตลิจิตของนักเรียนที่มีเพศ ระดับ
การศึกษาของบิดามารดาและการอบรมเลี้ยงดูตามการรายงานของตนเองต่างกัน.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

ภาษาอังกฤษ

- Almond, Gabriel A. & Sidney Verba. The Civic Culture : Political Attitudes and
Democracy in Five Nations. Boston, Little, Brown and Company, 1965.
- Becker, W.C. “Consequences of Different Kinds of Parental Discipline,” in Hoffman,
M.L. & Hoffman, L.W. (eds) Review of Child Development Research.
New York : Connecticut Printers. Inc., 1964.
- Boldwin, A.L. & f. Kalhorm, & F Breeze “Pattern of Parent Behavior,” Psychological
Monograph. 1945. Vol 58 (3).
- Cairns, R.B. “The Emergence of Development Psychology,” in P.H. Mussen (Series Ed and
W. Kessen (Vol.Ed), Handbook of Child Psychology. Vol., New Yok, Wiley 1983 :
41 - 102.
- Compbell, Augus, G. G. Gurin & W.E. Miller. The Voters Decides. Evanston I11., Row,
Peterson, 1954.

- Connell, R.W. "Political Socialization and the American Family : The Evidence Re - Examined," Public Opinion Quarterly. 1972. No 32.
- Dawson, Richard G., Kenneth Prewett & Klaner S.Dawson., Political Socialization. Boston : Little Brown and Company, 1977.
- Davies, James C. "The Family Role in Political socialization," The Annals of the American Academy of Political and Social Science. 1955 (September).
- Elkin, Frederick. The Child and Society : The Process of Socialization. Random House. New York, 1960.
- Glenn, Allen D. "Elementary School Children's Attitudes Toward Politics," in Political Youth, Traditions Schools National and International Perspectives. Prentice - Hall, Inc., 1972.
- Greenstein, Fred I. Children and Politics. New York : Yale Univeristy Press, 1965.
- Hyman, H. Political Socialization. Glencoe, Illnies : Free Press, 1959.
- Jenning, Kent., & Richard G. Niemi. The Political Character of Adolesence. Princeton : University Press. 1974.
- Maccoby, Eleanor E. "The Role of Parents in the Socialization of Children : Historical Overview," Developmental Psychology. 1992. Vol (2816), : 10096 - 1017.
- Massialas, Byron G. "The School and the Political World of Children and Youth," in Political Youth, Traditionl Schools. National and International Perspectives. Edited by Byron G. Massialas, New Jersey, Prentice - Hall, 1972.
- Merelman, Richard M. "The Family and Political Socialization : Toward a Theory of Exchange," The Journal of Politics. 1982. Vol42 : 461 - 486.
- Roger, Dorothy. Isseus in Adolescent Psychology. Meredith Corporation, New York : 1972.
- Searing, Donald, Gerald Wright, & George Rabinwitz., "The Primary Principle : Attitude Change and Political Socilaization," British Journal of Political Science. 1976. Vol.6 : 83 - 115.
- Sigel, Robert., "Image of a President : Some Insightsi on the Politicals Views of School Children," American Political Science Review. 1968. Vol 62 : 216 - 226.
- Shaffer, E.S., "A Circumplex Model for Maternal Behavior," Journal of Abnormal & Social Psychology. 1959. Vol.59, : 226 - 235.

ภาคผนวก

ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ จากแบบสอบถามการวิจัยเรื่อง
 “บทบาทครอบครัวในการถ่ายทอดทางการเมืองให้แก่นักเรียน
 ประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร”

แบบวัดบทบาทของครอบครัวในการถ่ายทอดทางการเมืองนี้ มีทั้งหมด 100 ข้อ จำแนก
 เป็น 6 ด้าน คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (VL)
 ข้อที่ 1 - 20 (A1 ถึง A20) รวม 20 ข้อ
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (VR)
 ข้อที่ 21 - 40 (A21 ถึง A40) รวม 20 ข้อ
3. การสื่อสารทางการเมือง (VC)
 ข้อที่ 41 - 55 (A41 ถึง A55) รวม 15 ข้อ
4. ประสิทธิภาพทางการเมือง (VE)
 ข้อที่ 56 - 64 (A56 ถึง A64) รวม 9 ข้อ
5. ความไว้วางใจทางการเมือง (VT)
 ข้อที่ 65 - 85 (A65 ถึง A85) รวม 21 ข้อ
6. การมีส่วนร่วมทางการเมือง (VP)
 ข้อที่ 86 - 100 (A86 ถึง A100) รวม 15 ข้อ

นอกจากนี้ยังมีตัวแปร

	VL	VR
- การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คือ รักสนับสนุน + แบบให้ (VLR)		
	VE	
- การถ่ายทอดทางการเมือง คือ ประสิทธิภาพทางการเมือง +
ความไว้วางใจทางการเมือง + การมีส่วนร่วมทางการเมือง (VETP)		
	VT	VP

การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยพิจารณาจากค่า t-test ซึ่งการวิเคราะห์นี้วิเคราะห์ 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 เป็นการวิเคราะห์เพื่อคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า t-test น้อยกว่า 2 ออก เนื่องจากเป็นข้อที่มีคุณภาพต่ำ

VL

ข้อความ	ค่า t ครั้งที่ 1		ค่า t ครั้งที่ 2	
1. พ่อแม่หรือผู้ปกครองแสดงให้ข้าพเจ้ารู้ว่า ท่านรักข้าพเจ้า	A1	8.68	8.16	VL1
2. พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องการให้ข้าพเจ้า มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ท่านทำ	A2	3.61	2.92	VL2
3. พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีความเป็นกันเอง ท่านปฏิบัติต่อข้าพเจ้าเหมือนเพื่อน	A3	5.89	4.45	VL3
4. พ่อแม่หรือผู้ปกครองดูแลทุกข์สุขของข้าพเจ้า	A4	11.65	9.92	VL4
5. พ่อแม่หรือผู้ปกครองมักแสดงให้ข้าพเจ้า รู้ว่าท่านภูมิใจตัวข้าพเจ้ามาก	A5	10.04	11.02	VL6
6. พ่อแม่หรือผู้ปกครองชอบหรือยินดีหรือ เต็มใจให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำแก่ข้าพเจ้า	A6	10.80	11.02	VL6
7. พ่อแม่หรือผู้ปกครองชอบพูดคุยกับข้าพเจ้า ด้วยคำพูดและน้ำเสียงที่สุภาพไพเราะ นุ่มนวล	A7	10.89	12.40	VL7
8. พ่อแม่หรือผู้ปกครองทำให้ข้าพเจ้ามีความทุกข์ และความกังวลใจ	A8	7.52	7.56	VL8
9. พ่อแม่หรือผู้ปกครองมักเป็นกังวลเมื่อข้าพเจ้า กลับบ้านไม่ตรงเวลาเหมือนทุก ๆ วัน	A9	6.52	5.74	VL9
10. พ่อแม่หรือผู้ปกครองมักเห็นว่าคนอื่นดีกว่า ข้าพเจ้า	A10	8.59	8.73	VL10
11. เมื่อข้าพเจ้าไม่สบายหรือป่วย พ่อแม่หรือ ผู้ปกครองจะพาไปโรงพยาบาลหรือพบหมอ และท่านได้ดูแลข้าพเจ้าอย่างใกล้ชิด	A11	9.91	10.83	VL11
12. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้ามักซื้อและ ให้สิ่งของที่ข้าพเจ้าอยากได้เสมอ	A12	6.27	7.32	VL12
13. เมื่อข้าพเจ้าทำผิด พ่อแม่หรือผู้ปกครอง ก็ไม่เคยดุคำ ท่านจะพูดด้วยเสียงนุ่มนวล ไพเราะกับข้าพเจ้า	A13	4.55	5.61	VL13

ข้อความ	ค่า t ครั้งที่ 1 ค่า t ครั้งที่ 2			
14. ข้าพเจ้าจะเรียนอะไรและมีอาชีพเป็นอะไร ในอนาคตนั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครองท่าน บอกว่าจะตามใจข้าพเจ้าขอเพียงให้ตั้งใจเรียน ให้ดีและเป็นคนดี	A14	9.09	7.66	VL14
15. พ่อแม่หรือผู้ปกครองขอให้คำปรึกษาหรือ คำแนะนำแก่ข้าพเจ้า	A15	14.19	14.10	VL15
16. พ่อแม่หรือผู้ปกครองช่วยคลายทุกข์ ความ กังวลของข้าพเจ้าอยู่เสมอ	A16	13.17	12.94	VL16
17. พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่เคยแสดงให้ข้าพเจ้า รู้ว่าท่านรักข้าพเจ้ามากเพียงใด	A17	5.48	6.28	VL17
18. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้ามักจะ ไม่ ชมเชยเมื่อข้าพเจ้าทำความดี	A18	7.77	7.89	VL18
19. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้าไม่เคย กล่าวคำขอโทษหรือท่านดูคำหรือทำโทษ ข้าพเจ้าโดยเข้าใจผิด	A19	6.75	7.32	VL19
20. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้ามีเวลาอยู่ ร่วมกับข้าพเจ้าในวันหยุด และมีโอกาส ไปเที่ยวด้วยกันและทำกิจกรรมร่วมกันเสมอ	A20	10.33	10.96	VL20
21. พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะบอกเหตุผลว่าทำไม จึงลงโทษเมื่อข้าพเจ้าทำผิด	A21	11.73	11.66	VR1
22. ถ้าข้าพเจ้าทำความผิดพ่อแม่หรือผู้ปกครอง จะลงโทษ โดยการเขียนตีเสมอ	A22	6.21	6.93	VR2
23. พ่อแม่หรือผู้ปกครองสนับสนุนให้ข้าพเจ้า กระทำสิ่งต่าง ๆ โดยการอธิบายเหตุผล	A23	11.44	9.20	VR3
24. ถึงแม้ว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะอารมณ์เสีย หรือมีเรื่องไม่สบายใจมาท่านก็ไม่แสดงออก ให้ข้าพเจ้าเห็นและพาลดูข้าพเจ้า	A24	5.32	5.89	VR4

ข้อความ	ค่า t ครั้งที่ 1	ค่า t ครั้งที่ 2	
25. เมื่อข้าพเจ้าทำผิดและพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะต้องลงโทษข้าพเจ้า พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะไม่เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าอธิบายเหตุผลให้ท่านรับฟัง	A25	9.34	9.25 VR5
26. เมื่อข้าพเจ้าทำผิดพ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้าจะลงโทษมากหรือน้อยตามขนาดความผิด เช่น ทำผิดมากก็ลงโทษมากทำผิ دن้อยก็ลงโทษน้อย	A26	3.58	3.44 VR6
27. เมื่อข้าพเจ้าทำความดี พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะชมเชย	A27	11.38	10.54 VR7
28. เมื่อข้าพเจ้าทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม พ่อแม่หรือผู้ปกครองมักจะแนะนำตักเตือน	A28	13.21	11.95 VR8
29. เมื่อพ่อแม่หรือผู้ปกครองอารมณ์ไม่ดี ข้าพเจ้าจะหลบหน้าหรือไม่อยากเข้าใกล้ท่าน	A29	5.83	7.39 VR9
30. ก่อนที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะให้สิ่งของต่าง ๆ แก่ข้าพเจ้า ท่านจะบอกไว้เพราะข้าพเจ้าทำความดีอะไรไว้ก่อน	A30	5.40	4.97 VR10
31. พ่อแม่หรือผู้ปกครองมักลงโทษข้าพเจ้าด้วยการดูว่า	A31	0.47	4.50 VR11
32. เมื่อพ่อแม่หรือผู้ปกครองทำหน้าบึ้งและเมินเฉยก็เป็นการเพียงพอที่จะทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณไม่พอใจ	A32	2.82	VR12
33. พ่อแม่หรือผู้ปกครองคอยสอดส่องดูแลความประพฤติของข้าพเจ้าอย่างใกล้ชิด	A33	9.66	9.17 VR13
34. พ่อแม่หรือผู้ปกครองปล่อยให้ข้าพเจ้าไปเที่ยวกับเพื่อนโดยท่านไม่ห่วงกังวลเลย	A34	6.74	6.30 VR14
35. เมื่อข้าพเจ้าไปเที่ยวกับเพื่อนกลับมาพ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้ามักจะให้ข้าพเจ้าเล่าถึงการไปเที่ยวทุกครั้ง	A35	8.80	7.34 VR15

ข้อความ	ค่า t ครั้งที่ 1		ค่า t ครั้งที่ 2	
36. เมื่อข้าพเจ้าไม่ทำตามที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองบอกท่านจะโกรธมาก	A36	1.25	4.05	VR16
37. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้าควบคุมดูแลการใช้เงินตามที่ท่านเห็นสมควร	A37	9.35	8.10	VR17
38. พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ชอบให้ข้าพเจ้าออกนอกบ้านโดยไม่มีผู้ใหญ่ควบคุม	A38	7.13	6.36	VR18
39. พ่อแม่หรือผู้ปกครองเชื่อว่าข้าพเจ้าสามารถดูแลรักษาตัวเองได้เมื่ออยู่ไกลสายตาของท่าน	A39	2.87	3.35	VR19
40. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้าจะแนะนำให้ข้าพเจ้าคบเพื่อนที่ดีเสมอ	A40	8.54	8.10	VR20
41. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้าอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับเรื่องเหตุการณ์ของบ้านเมืองและท่านได้พูดคุยกัน และข้าพเจ้าก็มีโอกาสได้ร่วมฟัง	A41	10.48	10.78	VC1
42. ข้าพเจ้ากับพ่อแม่หรือผู้ปกครองร่วมกันดูข่าวจากทางโทรทัศน์พร้อมกัน	A42	14.15	13.90	VC2
43. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้าชักชวนให้ข้าพเจ้าดูข่าวจากทางโทรทัศน์พร้อมท่านเสมอ	A43	15.48	15.61	VC3
44. ขณะดูข่าวจากโทรทัศน์พร้อมกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองนั้นท่านจะพูดคุยหรืออธิบายหรือขยายความต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวให้ข้าพเจ้าฟัง	A44	13.55	13.37	VC4
45. เวลาดูข่าวจากโทรทัศน์หรืออ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์แล้วข้าพเจ้าไม่เข้าใจ ข้าพเจ้าจะถามพ่อแม่หรือผู้ปกครอง	A45	10.58	10.11	VC5
46. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้าอธิบายเรื่องปัญหาทางการเมืองให้ข้าพเจ้าฟัง	A46	16.71	15.95	VC6

ข้อความ	ค่า t ครั้งที่ 1 ค่า t ครั้งที่ 2			
47. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้ามักมีความเห็นทางการเมืองหรือปัญหาทางการเมืองไปในทิศทางเดียวกัน	A47	13.39	12.62	VC7
48. เมื่อมีเหตุการณ์ทางการเมืองสำคัญ ๆ พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้าจะแนะนำให้ข้าพเจ้าทราบว่าเหตุการณ์ทางการเมืองนั้นส่งผลดีหรือเป็นอันตรายต่อทั้งข้าพเจ้าและสังคมโดยรวม	A48	10.38	10.24	VC8
49. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้ามักพูดชมเชยนักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ท่านชอบให้ข้าพเจ้าฟังหรือได้ยิน	A49	8.41	8.14	VC9
50. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้าชอบนักการเมืองหรือพรรคการเมืองเดียวกัน	A50	11.70	11.61	VC10
51. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกัน	A51	9.94	9.56	VC11
52. ข้าพเจ้าเคยได้ยินพ่อแม่หรือผู้ปกครองคุยกันเกี่ยวกับเรื่องของการสร้างรถไฟลอยฟ้าหรือรถไฟใต้ดิน	A52	13.39	13.35	VC12
53. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้าเคยพูดสนับสนุนให้ข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าชั้น	A53	11.25	11.22	VC13
54. พ่อแม่หรือผู้ปกครองเคยบอกข้าพเจ้าถึงข่าวจากโทรทัศน์เชื่อถือได้มากกว่าหนังสือพิมพ์	A54	11.21	10.68	VC14
55. พ่อแม่หรือผู้ปกครองเคยบอกให้ข้าพเจ้าดูโทรทัศน์รายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง	A55	13.41	12.78	VC15

ตอนที่ 3 ความเห็นทางการเมือง

ตอนที่ 3.1

ข้อความ	ค่า t ครั้งที่ 1	ค่า t ครั้งที่ 2	
56. การตัดสินใจของรัฐบาลเป็นการกระทำที่มีหลักเกณฑ์ตามกฎหมายกติกา ประชาชนส่วนใหญ่สามารถรับรู้ และเข้าไปเกี่ยวข้องได้	A56	7.77	12.90 VE1
57. ในการบริหารประเทศเรา แม้ว่าจะมีนักการเมืองซึ่งเป็นผู้นำที่มีอำนาจมากเป็นผู้ที่ดำเนินการบริหารปกครองประเทศ แต่เขาก็ฟังความเห็นจากคนธรรมดา เช่น บิดาหรือมารดาข้าพเจ้าเช่นกัน	A57	9.10	13320 VE2
58. รัฐบาลให้ความสำคัญหรือรับฟังในสิ่งที่ประชาชนคิดหรือพูด	A58	9.86	11.61 VE3
59. คนธรรมดาเช่นคนในครอบครัวของข้าพเจ้าสามารถรู้เรื่องเกี่ยวกับการเมืองมากเพราะว่าเป็นกิจกรรมใกล้ตัวเราและไม่ใช่เรื่องยากหรือใหญ่เกินกว่าที่เราจะเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยไม่ได้	A59	8.32	12.75 VE4
60. คนไทยทุกคนสามารถวิพากษ์วิจารณ์หรือให้ความเห็นต่อการเมืองได้	A60	5.39	7.63 VE5
61. ข้าพเจ้าคิดว่าคนธรรมดาอย่างพ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้าสามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ในรัฐบาลได้	A61	7.21	14.94 VE6
62. เมื่อข้าพเจ้าโตขึ้นข้าพเจ้าคิดว่าสามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ในการปกครองหรือการเมืองได้	A62	6.97	14.07 VE7
63. ข้าพเจ้าคิดว่านักการเมืองให้ความสำคัญหรือสนใจในสิ่งที่ข้าพเจ้าคิดหรือให้ความเห็นต่อนักการเมือง	A63	10.35	16.49 VE8

ข้อความ	ค่า t ครั้งที่ 1	ค่า t ครั้งที่ 2	
64. แม้ว่าการเมืองการปกครองเป็นกิจกรรมที่ สลับซับซ้อนแต่คนอย่างข้าพเจ้าก็สามารถ เข้าใจได้ว่ากิจกรรมทางการเมืองดำเนินไป อย่างไรได้	A64	9.20	14.41 VB9
65. ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่านักการเมืองที่ได้รับการ เลือกตั้งไปแล้วสามารถบริหารประเทศ ให้เจริญได้	A65	9.10	11.34 VT1
66. ข้าพเจ้าไม่เชื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการสามารถหาที่เรียนให้นักเรียน ทุกคนได้	A66	-0.79	2.07 VT2
67. ข้าพเจ้ามีความมั่นใจว่าสามารถเป็นหัวหน้า ชั้นเรียนที่เก่งได้	A67	8.99	6.45 VT3
68. ข้าพเจ้ามีความมั่นใจว่าผู้อำนวยการหรือ อาจารย์โรงเรียนที่ข้าพเจ้าเรียน สามารถ บริหารโรงเรียนให้เจริญได้	A68	8.14	12.63 VT4
69. ข้าพเจ้าคิดว่านักเรียนอย่างข้าพเจ้าสามารถ ทำให้โรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงได้	A69	7.59	6.13 VT5
70. ข้าพเจ้าคิดว่าหากข้าพเจ้าเสนอความคิดเห็น เกี่ยวกับการปรับปรุงโรงเรียนให้ดีขึ้นแล้ว ทางโรงเรียนจะรับฟังความคิดเห็นจาก ข้าพเจ้า	A70	10.77	9.98 VT6
71. ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่ารัฐบาลกระทำในสิ่งที่ ถูกต้อง	A71	11.75	15.31 VT7
72. ข้าพเจ้าเชื่อว่าข้าราชการหรือนักการเมือง เป็นผู้ทำหน้าที่เพื่อส่วนร่วม เห็นประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว	A72	12.33	14.62 VT8
73. ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าเงินภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บ ไปจากประชาชนรัฐบาลจะนำไปใช้เพื่อ การพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่	A73	8.51	13.74 VT9

ข้อความ	ค่า t ครั้งที่ 1		ค่า t ครั้งที่ 2	
74. นักการเมืองหรือผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนเป็นผู้ที่สามารถทำหน้าที่เพื่อประชาชนได้อย่างมาก	A74	9.71	12.73	VT10
75. ข้าพเจ้าเชื่อว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันที่ช่วยรักษาผลประโยชน์ของประชาชน	A75	8.34	11.15	VT11
76. ข้าพเจ้าเชื่อว่ารัฐสภาสามารถทำหน้าที่เป็นสถาบันที่ออกกฎหมายเพื่อประชาชน	A76	9.18	9.67	VT12
77. ข้าพเจ้าเชื่อว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อบ้านเมืองได้	A77	9.95	12.58	VT13
78. ข้าพเจ้าเชื่อว่าการเลือกตั้ง ส.ส. ไม่มีการซื้อขาย	A78	6.95	7.62	VT14
79. เมื่อเกิดเหตุการณ์รุนแรงหรือความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมือง ข้าพเจ้าเชื่อว่ารัฐบาลสามารถระงับเหตุการณ์เหตุร้ายแรงดังกล่าวได้	A79	10.45	13.07	VT15
80. ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าหากเกิดน้ำท่วมในกรุงเทพฯ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	A80	8.96	10.55	VT16
81. ข้าพเจ้าเชื่อว่าโรงเรียนของข้าพเจ้ามีการเรียนการสอนดี	A81	17.84	12.54	VT17
82. ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าครูและผู้บริหารโรงเรียนทำงานเพื่อโรงเรียนอย่างเต็มความสามารถ	A82	7.85	12.85	VT18
83. ข้าพเจ้าเชื่อว่าโรงเรียนของข้าพเจ้าสอนให้นักเรียนเป็นคนดี	A83	5.60	12.30	VT19
84. ข้าพเจ้าเชื่อว่าการเรียนการสอนที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเป็นการสอนที่ดี	A84	6.23	10.69	VT20
85. ข้าพเจ้าเชื่อว่าคุณครูเป็นผู้ที่ทำให้นักเรียนเป็นคนดี	A85	6.51	11.73	VT21

ข้อความ		ค่า t ครั้งที่ 1	ค่า t ครั้งที่ 2	
86. ข้าพเจ้าได้ไปเลือกคณะกรรมการนักเรียน	A86	6.60	6.44	VP1
87. ข้าพเจ้าเป็นสมาชิกชุมนุมหรือชมรมต่าง ๆ ในโรงเรียน	A87	8.98	10.55	VP2
88. ข้าพเจ้าได้เคยเข้าค่ายของโรงเรียนมาแล้ว	A88	4.71	7.14	VP3
89. เมื่อโตขึ้นข้าพเจ้าจะไปเลือกตั้ง เช่น การ เลือกตั้ง ส.ส.	A89	6.72	7.37	VP4
90. เมื่อโตขึ้นข้าพเจ้าจะสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส.	A90	6.92	10.3	VP5
91. ข้าพเจ้าชอบอ่านหรือดูข่าวที่เกี่ยวข้องกับ การเมือง	A91	10.65	17.23	VP6
92. ข้าพเจ้าติดตามข่าวทางการเมือง	A92	12.72	16.78	VP7
93. ข้าพเจ้าสนใจอ่านข่าวการประชุมของ สภาผู้แทนราษฎร	A93	11.40	15.39	VP8
94. เมื่อโตขึ้นข้าพเจ้าจะเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	A94	6.85	11.14	VP9
95. ข้าพเจ้าชอบพูดคุยเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ ของบ้านเมือง	A95	10.75	14.67	VP10
96. ข้าพเจ้าอ่านหนังสือพิมพ์หรือดูข่าวทาง โทรทัศน์เป็นประจำ	A96	7.06	7.82	VP11
97. ข้าพเจ้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์กับ ทางโรงเรียน เช่น การร่วมกิจกรรมปีใหม่ หรือวันปิยมหาราช หรือเล่นกีฬาให้โรงเรียน หรือการแสดงอื่น ๆ	A97	10.19	10.48	VP12
98. ข้าพเจ้าเคยสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานชมรม	A98	7.87	12.36	VP13
99. ขณะนี้ข้าพเจ้าเป็นกรรมการของชมรม หรือ สโมสรของโรงเรียน	A99	7.64	12.60	VP14
100. ข้าพเจ้าไปโรงเรียนก่อนเสลาและเข้าแถว เคารพธงชาติเป็นประจำ	A100	3.64	4.80	VP15

ค่าความเชื่อมั่น

แบบวัด	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2	
	ชื่อตัวแปร	α	ชื่อตัวแปร	α
1. รักสนับสนุน	A1 - A20	.79	VL1 - VL20	.68
2. ใช้เหตุผล	A21 - A40	.83	VR1 - VR20	.83
3. การสื่อสาร	A41 - A55	.82	VC1 -VC15	.82
4. ประสิทธิภาพ	A56 - A64	.76	VC1 - VC9	.763
5. ใ่วางใจการเมือง	A65 - A85	.86	VT1 -VT21	.84
6. มีส่วนร่วม	A86 - A100	.77	VP1 - VP15	.78
รวม				.68